

Tuusulan hyvinvointikertomus 2021–2025

Sisällys

Johdanto	3
1 Hyvinvointikertomuksen tausta	3
1.1. Tuusulan hyvinvointisuunnitelma 2021–2025	4
1.2. Hyvinvointisuunnitelmaa toteuttavat suunnitelmat ja ohjelmat.....	5
2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Tuusulassa	10
2.1. Alueellinen ja paikallinen yhteistyö	11
3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuus	12
3.1. Hyte-kerroin.....	12
3.2. TEA-viisari.....	13
Terveydenedistämisasiivisuus kuntajohdossa	13
Terveydenedistämisasiivisuus liikunnassa	14
Terveydenedistämisasiivisuus perusopetuksessa	14
Terveydenedistämisasiivisuus kulttuurissa	14
4 Tuusulalaisten hyvinvointi.....	14
4.1. Taustatiedot.....	15
4.2. Tilannekuva	20
5 Hyvinvointia ja terveyttä kunnan toiminnalla.....	32
Lapsiystävällinen kunta	32
Lapset ja lapsiperheet	34
Oppiminen ja oppimisen tuki	36
Vapaa-aikapalvelut.....	37
Nuorisopalvelut.....	38
Kulttuuripalvelut.....	38
Nuorten aikuisten palvelut	39
Työllisyyspalvelut	39
Maahanmuuttajapalvelut.....	40
Asuminen	40
Asumisneuvonta	41
Talousneuvonta.....	41
Ikäntyneille kohdennettu toiminta	42
6 Yhteenveto ja johtopäätöksiä	43
Lähteet.....	45

Johdanto

Kunnan keskeisiä tehtäviä ovat asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, alueen elinvoiman kehittäminen sekä palveluiden järjestäminen asukkaille taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla. Kunnalla on ensisijainen vastuu asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin.

Hyvinvointikertomus kokoaa yhteen eri tietolähteistä saatavaa tietoa kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Lisäksi kertomus kokoaa tietoa kunnan ja yhdyspintojen palveluista, toiminnoista ja toimenpiteistä, joilla kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä on tuettu. Tärkeää on tunnistaa myös ne osa-alueet, joihin tulee kiinnittää huomiota tulevaisuudessa.

Valtuustokauden 2021–2025 ensimmäinen hyvinvointikertomus laadittiin koronapandemian jälkimainingeissa. Poikkeustila erilaisine rajoitustoimineen oli koetellut väestön terveyttä, heikentänyt mielialoja, lisännyt yksinäisyyden kokemuksia ja toivottomuuden tunteita sekä haastanut toimeentuloa. Hyvinvointikertomuksen 2021 toimenpiteinä esitettiin, että kunnassa on kehitettävä lasten, nuorten ja eri ikäisten aikuisten mahdollisuuksia matalan kynnyksen harrastamiseen, panostettava perheiden hyvinvointiin ja vahvistettava yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Näitä, ja lukuisia muita, toimenpiteitä tuusulalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on Tuusulassa kuluneen valtuustokauden aikana toteutettu suunnitelmallisesti. Määrätietoinen toiminta hyvinvoinnin asukkaan puolesta näkyy viimeisimmissä tilastoissa ja tutkimuksissa. Tuusulalaisten hyvinvoinnin tila eri indikaattorien valossa on verrattain hyvä. Valtaosa eri ikäisistä kuntalaisista voi hyvin, tuntee olonsa turvalliseksi, kokee osallisuutta ja pitää elämänlaatuaan hyvänä.

Osa kuntalaisista voi kuitenkin entistä huonommin. Huolestuttavaa eri ikäisten tuusulalaisten hyvinvoinnin tilassa ovat terveyttä uhkaavat tekijät, kuten liikkumattomuus, ylipaino ja päihteiden käyttö. Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokee työikäisistä tuusulalaisista yli kolmasosa. Huolta herättävät myös kotitalouksien heikentynyt taloudellinen tilanne ja perheiden vaikeat tilanteet.

Kunta luo puitteet ja rakenteet sille, että asukkaat voivat elää aktiivista, sujuvaa ja omannäköistään arkea osana yhteisöä. Kunnan palvelut ja toiminnot ovat vahvasti preventiivisiä, ja niillä voidaan myös tukea ja kannatella kuntalaisia silloin, kun elämän haasteet osuvat kohdalle.

1 Hyvinvointikertomuksen tausta

Vuoden 2023 alussa voimaan tulleen sote-uudistuksen jälkeen vastuu asukkaiden hyvinvoinnin edistämisestä on jakaantunut kunnille ja hyvinvointialueille. Kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät on määritelty laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021).

Kuntien ja hyvinvointialueiden on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä, ja tuettava toisiaan omalla asiantuntemuksellaan. Yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tulee tehdä myös muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Lisäksi kunnan tulee edistää hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain ja kerran valtuustokaudessa.

1.1. Tuusulan hyvinvointisuunnitelma 2021–2025

Hyvinvointisuunnitelma- ja hyvinvointikertomustyöstä vastaa Tuusulassa kunnan poikkihallinnollinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä. Sisällön tuottamiseen osallistuu laajasti eri toimi- ja palvelualueiden asiantuntijoita. Aineistojen keruusta ja kokoamisesta kokonaisuudeksi vastaa hyvinvointikoordinaattori.

Tuusulan hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2021–2025 hyväksyttiin kunnanvaltuustossa huhtikuussa 2022. Suunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet perustuvat kuntastrategian ja pormestariohjelman päämääriin ja tavoitteisiin, sekä laajan hyvinvointikertomuksen 2017–2021 tuottamaan tietoon kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvointisuunnitelman laadittiin poikkihallinnollisesti toimialueiden, lautakuntien ja neuvostojen yhteistyönä. Hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta on raportoitu hyvinvointikertomuksissa vuosina 2021, 2022 ja 2023.

Kuntatasoiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyviä tavoitteita on toteutettu ja raportoitu eri palvelualueiden toiminnoissa, poikkihallinnollisissa yhteistyöryhmissä, järjestöyhteistyössä sekä hyvinvointialueen ja valtakunnan tasoissa hyte-verkostoissa.

Päämäärä: Tuusulassa on mahdollisuuksia kasvaa ja menestyä

Tuusulan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet

- 1.1. Tarjoamme kunnan palveluverkon kiinteistöjä yhteisöjen käyttöön ja mahdollistamme asukkaiden ja yhteisöjen omaehtoista tekemistä ja kokoontumista
- 1.2. Palvelumme ja julkiset tilamme ovat saavutettavat, avoimet, turvalliset ja esteettömät
- 1.3. Huolehdimme palveluiden käytettävyydestä ja laadusta asukkaiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn tukemiseksi
- 2.1. Edistämme keskusta-alueita, jotka mahdollistavat monipuolisemmat palvelut
- 3.1. Toteutamme ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen hanketta
- 3.2. Laadimme kartoituksen ikääntyneiden asumisen nykytilasta ja teemme toimenpidesuunnitelman ikääntyneiden asumisen ennakoimiseksi
- 3.3. Vahvistamme asukkaiden hyvinvointia tarjoamalla viihtyisiä elinympäristöjä
- 4.1. Mahdollistamme yritysten liiketoiminnan ja työpaikkojen määrän kasvun ja uusien yritysten ja uudenlaisen liiketoiminnan sijoittumisen Tuusulaan
- 4.2. Kehitämme yhdenluukun palveluprosessia
- 4.3. Tuemme ja painotamme aikuisasiakkaiden osaamisen kehittämistä työllisyyspalveluiden asiakasohjauksessa
- 5.1. Luomme ja ylläpidämme puitteet monipuolisen vapaa-ajan ja harrastamisen mahdollisuuksiin
- 5.2. Tarjoamme lapsille ja nuorille maksuttomia matalan kynnyksen harrastuksia kaikissa kouluissa

Päämäärä: Tuusulassa on hyvä elää

Tuusulan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet

- 6.1. Kohtaamme tuusulalaiset yhdenvertaisina sukupuolesta, iästä, vammasta, seksuaalisesta suuntautumisesta, vakaumuksesta tai kulttuuritaustasta ja kielestä riippumatta.
- 6.2. Panostamme hyvinvoinnin tukemiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja yhteisöön sitouttaviin toimiin
- 6.3. Tuemme tuusulalaisten toimintakykyä
- 7.1. Vahvistamme ja luomme yhteistyörakenteita sekä sujuvia palveluita yhteistyössä eri toimijoiden kanssa
- 7.2. Koulutamme ja koordinoimme vapaaehtoistoimintaa yhdessä yhdistysten kanssa
- 7.3. Vahvistamme tuusulalaisten yhteisöllisyyttä ja luomme edellytyksiä eri-ikäisten kohtaamisille

7.4. Vahvistamme yhteisöllistä toimintakulttuuria
8.1. Vahvistamme tuusulalaisten osallisuutta ja osallisuuden tunnetta elämän ja yhteiskunnan eri osa-alueilla.
9.1. Vahvistamme elinikäistä oppimista
10.1. Tavoittelemme laadukasta ja esteetöntä elinympäristöä
10.2. Vahvistamme tuusulalaisten turvallisuuden tunnetta ja teemme Tuusulasta turvallisempaa paikkaa asua
10.3. Teemme kattavaa elintarvikevalvontaa ja terveydellisten olosuhteiden valvontaa

Päämäärä: Tuusula kehittyvästi
Tuusulan hyvinvointisuunnitelman tavoitteet
11.1. Edistämme kestävästä kehitystä
11.2. Toimimme vastuullisesti kuluttamisessa ja hankinnoissa
11.3. Toteutamme ilmasto-ohjelmaa
11.4. Vaikutamme hyvinvointia ja kestävyttä edistäviin asenteisiin
12.1. Vahvistamme kuntalaisten luontosuhdetta
12.2. Hyödynnämme aktiivisesti luontoa kasvu- ja oppimisympäristönä
12.3. Seuraamme Tuusulanjärven kunnostusta rehevöitysmittareilla
12.4. Kehitämme Tuusulanjärven ja Tuusulan jokivarsien virkistyskäyttöä
12.5. Kehitämme viherympäristöjä kuntalaisten tarpeita vastaaviksi
13.1. Kehitämme joukkoliikennettä ja luomme edellytyksiä erilaisille liikkumisen muodoille

1.2. Hyvinvointisuunnitelmaa toteuttavat suunnitelmat ja ohjelmat

Tuusulan hyvinvointisuunnitelma on kokoava asiakirja erillisille hyvinvointia edistäville ohjelmille: lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma, järjestösuunnitelma, työllisyysohjelma, kotouttamisohjelma, vammaisten hyvinvointisuunnitelma ja ehkäisevän päihdetyön suunnitelma. Kokonaisuuteen kuului myös vuosille 2019–2021 laadittu turvallisuussuunnitelma. Seuraavassa katsaus erillissuunnitelmien tavoitteiden toteutumiseen.

[Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa](#) keskeisiä seurannan ja arvioinnin kohteita ovat lasten ja nuorten hyvinvoinnin muutokset, palvelujärjestelmän toimivuus ja kasvu ympäristön tilanne.

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTISUUNNITELMA, tavoitteet	Toteutunut	Esimerkkejä
1. Koko perheen hyvinvoinnin vahvistuminen perheen omien voimavarojen käyttöönottamisella	x	
palvelujen oikealla kohdentamisella		Kohtaamispaikkatoiminnan kehittäminen, varhaiskasvatuksen perheohjaajat, Lasten ja nuorten mielenterveyden portaat,
tehokkaalla palveluohjauksella		Tunne- ja vuorovaikutustaitojen pilotti, Harrastamisen Tuusulan malli, Cool Kids, LYK-toimintasuunnitelma
lapsi- ja nuorisovaikutusten arvioinnilla osana ennakkovaikutusten arviointia päätöksenteossa		Perhekeskustoiminnan kehittäminen, Messii-toimintamalli, Sitko-toimintamalli, Nepsy-vertaisryhmät, ruokakasvatus
2. Moniammatillisen toiminnan vahvistaminen lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukena	x	
3. Nuorten kasvun tukeminen kohti vastuullista aikuisuutta	x	
eri toimijoita yhdistävänä toimintamallina ja juurruttaminen osaksi Tuusulan palveluverkkoa		Toisen asteen Kultsu, Buustia arkeen -ryhmähyvinvointivalmennus, liikkumis- ja elintapaneuvonta, kouluvalmentajat, Nuorten psykososiaalisen toiminnan kehittäminen Ohjaamoissa, ProKoulu -toiminta, koulun perheohjaajat, Ankkuri-toiminta, Etsivän nuorisotyön ja Ohjaamon Olkkari-toiminta
nuorten osallisuuden vahvistamisella päätöksenteossa		LYK-alkukartoitus, oppilaskuntatyö, oppilastiimit, nuorisovaltuusto, Valta lapsille -työpajat

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman keskeinen tavoite on edistää ikääntyneiden tuusulalaisten toimintakykyä, hyvinvointia ja osallisuutta.

IKÄÄNTYNEIDEN HYVINVOINTISUUNNITELMA, tavoitteet	Toteutunut	Esimerkkejä
1. Tuemme ikääntyneiden hyvinvointia, toimintakykyä ja terveyttä	x	
Tarjoamme ikäihmisille monipuoliset ja laadukkaat mahdollisuudet kulttuuriin, vapaa-aikaan ja harrastamiseen.		Seniorien kirjasto, kulttuurinen vanhustyö, liikuntaryhmät, museopalvelut, elinikäinen oppiminen, kunnan avustukset
Huomioimme liikunnan ja kulttuurin merkityksen hyvinvoinnin edistämisessä ja mahdollistamme elämyksiä myös vähävaraisille.		Kaikukortti, esteettömyyden ja saavutettavuuden kehittäminen vapaa-ajan palveluissa
Kehitämme paikkoja ja tiloja vapaa-ajan viettoon ja omaehtoiseen harrastamiseen.		Monipuoliset liikuntapaikat, yhteisötilat
2. Edistämme ikääntyvien turvallista ja omatoimista elämää	x	
Edistämme palveluiden saatavuutta yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.		Sote-keskuksen ja hyvinvointikorttelin valmistelu, Jokelan ja Kellokosken sote-yksiköt, liikkumis- ja elintapaneuvonta.
Ennakoimme ikääntyneen väestön asumisen tarpeita ja kehitämme asumisen vaihtoehtoja		Asumisneuvonta, asuntotarjonnan monipuolisuus, ikäystävällisen asuinkonseptin ja korttelin kehittäminen
Edistämme kunnan tilojen esteettömyyttä sekä viestinnän selkkokielisyyttä ja saavutettavuutta.		Asumisneuvonta, ikäihmisten ruokailu, olohuonetoiminta, vapaa sivistystyö, avustukset eläkeläisjärjestöille,
Tarjoamme ikäihmisille vaikuttamisen mahdollisuuksia.		Ikäihmisten neuvosto, ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, asukastilaisuudet, kehittämisverkostot
Edistämme turvallista liikkumista ja katujen kunnon saapitoa		Kevyen liikenteen reittien auras ja hiekoittaminen, katujen ja ympäristön valaistus
3. Vahvistamme osallisuutta ja yhteisöllisyyttä	x	
Edistämme ikääntyvien kohtaamisen ja yhteisöllisyyden kokemuksia yhteistyössä järjestöjen, vapaaehtoisten ja seurakunnan kanssa.		Ikäihmisten ruokailu, olohuonetoiminta, toiminta-avustukset eläkeläisjärjestöille ja erityisliikuntaan, Hyvän Tuulen Tuvat
Mahdollistamme vertaistuen mahdollisuuksia ja osallistumisen kokemuksia vapaaehtoistoiminnassa.		Vapaaehtoistoiminnan koordinaatio, liikuntapäivät, infotilaisuudet

Järjestösuunnitelman visio on, että Tuusula on Suomen järjestöystävällisin kunta.

JÄRJESTÖSUUNNITELMA, tavoitteet	Toteutunut	Esimerkki
1. Löydämme uusia toimintamuotoja		
Löydämme järjestötoimintaan mukaan uusia aktiivisia toimijoita	(x)	Vapaaehtoistoiminnan messut
Lisäämme koulutusta	x	Järjestöfoorumit, muut tilaisuudet
Parannamme ja lisäämme yhdistysten toiminnan näkyvyyttä	x	Vapaaehtoistoiminnan messut
Verkostoidumme ja yhdistämme toimintaa	x	Yhdistyskirje, Järjestöfoorumit
2. Tuemme yhdistysten pysymistä toimintakykyisinä ja aktiivisina		
Pyrimme mahdollistamaan yhdistysten toiminnan sopivissa tiloissa	x	Yhteisötilat, tilavuokra-avustukset
Tuemme yhdistyksiä jakamalla avustuksia ja myöntämällä maksuttomia tai edullisia tiloja yhdistysten käyttöön	x	Toiminta-avustukset, kerta-avustukset, yhteisötilat, palveluverkko
Lisäämme ja vahvistamme yhteistyötä, viestintää ja kolmannen sektorin toiminta-aluetta koskevaa koordinoitua	x	Vapaaehtoistoiminnan koordinaattori toimintaa kehittämään
Tuemme yhdistyksiä koronan jälkeiseen toimintaan palaamisessa	x	Ks. muut kohdat
3. Tuemme järjestötoimintaa hyvinvoinnin, osallisuuden ja elinvoiman edistämiseksi		
Hyödynnämme yhdistystoimijoiden kokemusta, asiantuntijuutta ja saatavilla olevaa hyvinvointitietoa asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi	x	Verkostoituminen, yhteistyön muodot
Teemme järjestöt näkyviksi kuntastrategiassa ja suunnitelmissa	x	
Solmimme kumppanuuksia ja lisäämme kolmannen sektorin toiminta-aluetta koskevaa koordinoitua	x	Omakotitalkkaritoiminta, olohuonetoiminta
Luomme vaikuttamiskanavia ja keskustelumahdollisuuksia	x	Järjestöfoorumit, Erätaukodialogit

Kotouttamisohjelmaan on kirjattu kunnan kotouttamistyölle asetettavat tavoitteet. Ohjelma on päivitetty vuosille 2023–2025, ja tavoitteiden toteutumista seurataan osana palvelualueen raportointia sekä hyvinvointikertomusta.

KOTOUTTAMISOHJELMA, tavoitteet	Toimenpiteet
Henkilöstön koulutus Henkilöstöllä on riittävä osaaminen monikulttuurisuusasioissa. Luodaan toimintaedellytyksiä ja valmiuksia kohdata maahanmuuttajia erilaisissa palvelutilanteissa.	Henkilöstön koulutuksissa huomioidaan maahanmuuttajatyöhön liittyvät erityiskysymykset Kotouttamistyöhön liittyvä koulutus liitetään osaksi työntekijöiden perehdytystä työyhteisöissä. Järjestetään koulutuksia palvelutilanteissa toimivalle henkilöstölle, jossa huomioidaan maahanmuuttajataustaisten ihmisten kohtaaminen asiakaspalvelutilanteissa. Jatkuvat tulkkinfo-ot kunnan henkilöstölle 3-4 kertaa vuodessa.
Hyvät työkäytännön maahanmuuttajapalveluissa Tuusulassa asuva maahanmuuttaja saa riittävästi tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja uudesta kotikunnastaan Kotoutumisen nopeuttaminen Maahanmuuttajien työllistyminen Maahanmuuttajat yhdenvertaisina kuntalaisina Hyvien väestösuhteiden edistäminen	Erityistä tukea tarvitsevien kohdalla kotikäynnit, pakolaisten viranomaisasioiden varmistaminen ja viranomaispostin läpikäynti, neuvonta ja ohjaus kaikille sitä tarvitseville maahanmuuttajille Tuen porrastaminen asiakkaan tarpeen mukaisesti Kykyviisari asiakkaan elämänhallinnan mittarina Asiakastyössä vahvistavat ja voimaannuttavat työmenetelmät Maahanmuuttaja- ja työllisyyspalveluihin on palkattu työvalmentaja Yhteistyö kunnan osallisuustiimin sekä alueen yhdistystoimijoiden kanssa Yhteiset kohtaamisareenat kuntalaisten kesken, nopea ja joustava reagoititapa maahanmuuttajapalveluissa
Pakolaisten kotoutumisen edistäminen Pakolaisten kuntaan tulo tapahtuu hallitusti ja suunnitelmallisesti Pakolaisille voidaan osoittaa tarpeenmukainen asunto Pakolainen saa riittävästi tietoa ja opastusta kotoutumisen alkuvaiheessa Tarvittavien asuntojen järjestäminen kunnan vastaanottamille pakolaisille. Pakolaisten fyysinen ja psyykinen hyvinvointi	Kunta varautuu vastaanottamaan pakolaisia valtuuston päätöksen mukaisesti Selvitetään yhteistyömahdollisuudet lähikuntien ja yksityisten tahojen kanssa Alkuvaiheen lähiohjaus, kotikäynnit, viranomaisasioinnit, suomalaiseseen palvelujärjestelmään tutustuminen Valtion tukeman vuokra-asuntokannan lisääminen / asuntotuotanto ja tontinluovutusohjelma, käytetään tarvittaessa asuntojen välivuokrausta, aktiivinen toiminta yksityisten vuokranantajien sekä yleishyödyllisten vuokranantajatahojen kanssa Pakolaisten alkutarkastus terveydenhuollossa
Perusopetusikäisten kotoutumisen tukeminen Henkilöstön tietotaidon lisääminen Suomi toisena kielenä (S2)-opetuksen järjestelyiden tehostaminen Huoltajien osallistaminen	Koulutukset, vertaistuki ja hyvien työkäytäntöjen levittäminen Koulutukset, uuden toimen perustaminen Huoltajat saavat tulkin välityksellä tietoa suomalaisesta kasvatuksesta ja opetuksesta, suomi toisena kielenä (S2-opas)
Aikuisikäisten ja yli 16-vuotiaiden kotoutumisen tukeminen Suomen kielen taidon edistäminen Lisätään kansalaistaitoja ja vahvistetaan sosiaalisia verkostoja Nuorille maahanmuuttajille peruskoulun päättötodistus Tuetaan työelämän ulkopuolella olevien maahanmuuttajien (kotiäidit, iäkkäät) yhteiskuntaan osallistumista järjestämällä suomen kielen opetusta ja muita kotouttamistoimia	Suomea ulkomaalaisille 1 ja 2 -kurssit Osallistuminen opintoihin, joissa suomen kielen taito ei välttämätön Tiivistetään oppilaanohjauksen yhteistyötä lähialueen eri oppilaitosten kesken Luetaan Yhdessä-verkoston toiminta tukee kotona olevien kielen oppimista, kirjaston tiloissa on mahdollista järjestää Pulinakerhoja

<p>Maahanmuuttajien työllistymistä tukevat toimenpiteet Maahanmuuttajilla on taustastaan riippumatta käytettävissään paikallinen, joustava ja asiantunteva palveluverkosto, joka tarjoaa mahdollisuuksia löytää yksilöllinen väylä työelämään</p>	<p>Kaikille kansainvälistä suojelua saaneille asiakkaille tarjotaan aktiivisesti työhönvalmennusta ja huolehditaan eteenpäin poluttamisesta jo kotoutumiskoulutuksen aikana. Muita työnhakijamaahanmuuttajia kontaktoidaan aktiivisesti ja tiedotetaan heitä tarjolla olevista palveluista.</p>
<p>Kunnassa asuvien maahanmuuttajien sujuva integroituminen suomalaiseen työelämään tekemisen ja käytännön kokemusten kautta</p>	<p>Kunnan tarjoama asiakasohjaus työelämään ja koulutukseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa kotoutumista. Niiden työnantajien tukeminen, jotka palkkaavat tai tarjoavat harjoittelu/kokeilupajakoja kansainvälistä suojelua saavia maahanmuuttajia asiakkaita, taoudellisesti sekä toiminnassa.</p>
<p>Kotoutumista tukevat kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut Mahdollistetaan maahanmuuttajien yhdenvertainen osallistuminen kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin</p>	<p>Jaetaan tietoa yhdistystoimijoista, aktiivinen yhteistyö maahanmuuttopalveluiden, paikallisyhdistysten sekä kulttuuri-vapaa-aikapalveluiden kanssa</p>
<p>Kehitetään palveluita erilaisia ryhmiä ja heidän tarpeitaan paremmin vastaavaksi.</p>	<p>Painotetaan palveluissa avoimuutta ja taavertaisuutta. Maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta tuetaan, kuten myös kantaväestön roolia kotouttamisessa</p>
<p>Kotoutumista tukeva viestintä ja tiedottaminen Tuusulassa asuva maahanmuuttaja saa riittävästi tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, kotikunnastaan ja palveluista. Maahanmuuttaja löytää tarvitsemansa palvelut</p>	<p>Maahanmuuttajat saavat tarpeeksi kotouttamiseen liittyvää neuvontaa. Kunnan www-sivuja päivitetään vastaamaan paremmin maahanmuuttajien tarpeita. Sivuston kieliversioita kehitetään ja maahanmuuttajille kohdennettua informaatiota lisätään.</p>
<p>Kunnan henkilöstön koulutus maahanmuuttoasioissa</p>	<p>Kunnan intranettiin kootaan palveluiden keskeinen sisältö maahanmuuttajien kanssa työskenteleville.</p>
<p>Monialainen verkostoyhteistyö Kunnassa asuvien maahanmuuttajien ohjautuminen jo olemassa olevien 3. sektorin ja seurakunnan järjestämiin toimintoihin. Kahdensuuntaisen kotoutumisen edistäminen</p>	<p>Viestintäkäytäntöjen kehittäminen, yhteistyön tiivistäminen eri toimijoiden kanssa Ystävällisyyden mallien kehittäminen. Tarjotaan maahanmuuttajille mahdollisuuksia tuoda esiin omaa kulttuuriaan.</p>
<p>Kunnassa asuvien maahanmuuttajien vahvistaminen</p>	<p>Maahanmuuttajia kannustetaan vaikuttamaan omiin asioihinsa ja ottamaan vastuuta asioiden eteenpäin viemisestä.</p>
<p>Kuntien maahanmuuttajapalvelujen tukeminen järjestökumppanuuksien luomisessa</p>	<p>Kotouttamisen kumppanuusohjelma tarjoaa kuntien maahanmuuttopalvelujen työntekijöille tukea paikallistason toiminnan suunnitteluun ja kanavan verkostoitua muiden kuntien, järjestöjen ja yritysten kesken.</p>
<p>Tulkkipalvelut Parannetaan kunta laisten oikeutta tulla ymmärretyksi ja oikeutta osallistua oman asiansa käsittelyyn.</p>	<p>Mahdollistetaan tulkin käyttö kaikissa kotoutumista edistävissä palveluissa</p>
<p>Tulkin käyttö tukee asiakastyötä</p>	<p>Järjestetään koulutusta ja mahdollistetaan henkilöstön osallistuminen tulkin käyttöön koulutuksiin. Tulkkiohjeistus jaetaan keskeisille kotouttamisessa mukana oleville tahoille.</p>

Työllisyysohjelman tavoitteena nyt ja tulevaisuudessa on pystyä palvelemaan laajaa ja hyvin erilaisilla taustoilla olevia työnhakijoita.

TYÖLLISYYSOHJELMA, tavoitteet	Toteutunut	Esimerkkejä
Mahdollistamme yksilöllisen ja joustavan palveluohjauksen sitä tarvitseville kuntalaisille koulutukseen hakeutumisen, työpolun tai kotoutumisen nivelvaiheissa	x	Työnhakuneuvonnan kehittäminen, yksilölliseen palveluohjaukseen ja sen laatuun panostaminen, kesäyrittäjyysohjelmat
Pyritään laajentamaan asiakaskuntaa digitaalisten palveluiden/palvelumuotojen avulla		Digitaalisten palveluiden ja viestinnän kehittäminen
Osatyökykyisten huomioiminen omana asiakasryhmänä.	x	Palveluohjausta pystytään järjestämään tarpeen mukaisesti.
Yhteistyön syventäminen Keusote -alueen kuntien sekä TE-palveluiden kanssa - tavoitteena monipuolisempi, nopeampi ja tehokkaampi palvelu työnhakija-asiakkaalle.	x	TE-palvelurakennemuutostuksen valmistelu, täsmärekryointitapahtumat, verkostojen kehittäminen yritysten, yhdistysten, oppilaitosten ja muiden toimijoiden välillä.

Ehkäisevän päihdetyön suunnitelmaan on kirjattu tavoitteet päihteiden käytön ehkäisemiseksi.

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN SUUNNITELMA, tavoitteet	Toteutunut	Esimerkkejä
Haitoista viestitään tutkittuun tietoon perustuen	x	Peruspalveluissa on hyödynnetty ehkäisevää päihdetyötä koskevaa tutkimuksiin ja näyttöön perustuvaa tietoa ehkäisevän päihdetyön osana. Yhteistyötä päihdealan eri toimijoiden kanssa on tehty tarpeen mukaan. Nuorisopalveluiden työntekijöille on tarjottu mahdollisuuksia osallistua koulutuksiin ja webinaareihin tarpeen mukaan.
Riskikäytön haitat tunnistetaan ja apua tarjotaan varhaisessa vaiheessa: varmennetaan, että matalan kynnyksen tukipalveluilla on riittävä resurssointi varhaisen tuen tarjoamiseen riskikäytön ilmetessä.	(x)	Kunnan eri palveluilla tavoitellaan päihteiden käytön, myös riskikäytön, ennaltaehkäisyä. Kohtaavaa työtä tekevä henkilöstö voi tarvittaessa ohjata asiakkaan vahvemman tuen, eli Keusoten palveluiden piiriin. Ohjauksen polkua kehitetään.
Haittojen ehkäisyyn panostetaan lähiyhteisöissä ja varmistetaan että ammattilaisilla on riittävästi ehkäisevän päihdetyön osaamista	x	Tuusula on mukana Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella toimivassa Ankkuritoiminnassa. Yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa on toteutettu ehkäisevään päihdetyöhön liittyviä, vanhemmille suunnattuja webinaareja. Henkilöstöä ja kuntalaisia on tarpeen mukaan tiedotettu ehkäisevää päihdetyötä tekevästä tahoista. Kohtaavaa henkilöstöä on tuettu puheeksi ottamisessa ja mini-interventioissa. Mini-interventioissa on kohdattu ja tuettu myös läheisiä niiltä osin, kuin se kunnan palveluissa on mahdollista. Tarvittaessa asiakasta ja/tai läheistä ohjattu ottamaan yhteyttä Keusoten ammattilaisiin. Lisäksi kunnan työntekijät ovat tehneet tarvittavia ilmoituksia, esimerkiksi lastensuojeluilmoitus, tilanteen niin vaatiessa. Ehkäisevään päihdetyöhön liittyvän osaamisen ja tiedon jakamista kunnan sisällä on kehitetty.

Vammaisten hyvinvointisuunnitelma valmistui loppuvuodesta 2024, ja siihen on kirjattu vuodelle 2025 koko kuntaa ja eri toimialueita koskevia tavoitteita.

Koko kunta	Kunnan johto	Sivistys	Kasvu ja ympäristö	Yhteiset palvelut
Myönämme vuosittain Tuusulan vuoden vammaisten hyvinvoinnin edistäjä -tunnustuksen.	Kokoamme tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusteot kunnan verkkosivuille.	Rykmentinpuiston koulun toimintakulttuurissa vaativan erityisopetuksen huomioiminen	Esteettömyyden perustaso edelleen käyttöön yleisillä alueilla ja rakennuksissa uusilla alueilla ja uusissa rakennuksissa	Tilastotietoa kunnan toiminnasta on saatavilla demografisten muuttujien (esim. sukupuoli, ikäjakama, kielisyys) näkökulmista.
Hankimme keskeisiin kunnan palvelupisteisiin ja Tuusinfon toimipisteisiin induktiosilmukat kuulovammaisten palvelun parantamiseksi	Juhlistamme Ihmisoikeuksien päivää 10.12.	Vaativan erityisopetuksen luokkien (2 luokkaa) sijoittaminen Jokelan alueelle	Vammaisten tarpeiden viestintä HSL:lle osana HSL-yhteistyötä	Parannamme palveluiden saatavuutta keskitetyn digitaalisen asioinnin alustan palveluvalikoimaa kasvattamalla.
Hyväksymme ja otamme käyttöön Eurooppalaisen tasa-arvon peruskirjan.	Perehdytämme kunnan ja sidosryhmien toimintaan osallistuvia turvallisemman tilan periaatteista (esim. harrastustoiminta).	Uimahallin peruskorjauksen yhteydessä teetetään laaja esteettömyyttä korostava opaste-suunnitelma. Kuntatasoinen opaste-konsepti laaditaan. Yhdenvertaisuutta lisätään palveluissa.	Mahdolliset täydentävät toimet Moniosta	
Kaikki toimipisteemme julistetaan Syrjinnästä vapaa -alueiksi (Oikeusministeriö).	Osallistamme asukkaita laajasti (esim. nuorisot, maahanmuuttajat, ruotsinkieliset, romanit ja työttömät) tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyöhön.			
Järjestämme henkilöstölle tasa-arvo- ja -yhdenvertaisuuskoulutuksia.				
Kannustamme henkilöstöä suorittamaan julkishallinnon yhteisen oppimisympäristön verkkokoulutuksen yhdenvertaisuudesta kunnan toiminnassa.	Kunnan seuraavaan asukastutkimukseen lisätään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevia kysymyksiä.			

Valtuustokauden lopulla laadittava hyvinvointikertomus on katsaus tuusulalaisten hyvinvoinnin tilaan sekä hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseen. Hyvinvointikertomus esitetään hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalle sekä muille lautakunnille. Lautakuntien ja kunnanhallituksen käsittelyn jälkeen kertomus etenee kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi. Hyväksytty hyvinvointikertomus julkaistaan Tuusulan kunnan verkkosivuille ja lähetetään tiedoksi hyvinvointialueelle.

2 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Tuusulassa

Tuusulan hallintosäännön mukaan kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjauksesta vastaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta. Lautakunta ohjaa kuntatasoista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä ja yhteistyötä, vastaa hyvinvoinnin ja terveyden suunnitelman valmistelusta, seurannasta ja raportoinnista, ohjaa ja ohjeistaa kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä ohjaa ja kehittää osaltaan kuntalaisvaikuttamista (vaikuttamistoimielimet, verkostot).

Kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä sekä lautakunnassa käsiteltävien asioiden valmistelusta, esittelystä ja täytäntöönpanosta vastasi 31.12.2023 saakka kuntatoimiala kansliapäällikön johdolla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan esittelijä- ja valmistelijatehtävät siirtyivät 1.1.2024 sivistyksen toimialueelle. Hyvinvointikoordinaattori sijoittui muutoksen myötä sivistyksen kehittämis- ja hallintoyksikköön vastuualueenaan edelleen kuntatasoinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Eri hallintokunnat yhdistävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä seuraa kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa eri näkökulmista, sekä raportoi tehdystä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työstä hyvinvointikertomuksen kautta. Työryhmässä on ollut edustettuina sivistyksen toimialue, työllisyys- ja maahanmuuttopalvelut, Keski-Uudenmaan ympäristökeskus, osallisuustyö sekä kasvun ja ympäristön toimialue. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmän työskentelyyn osallistuvat lisäksi edustajat Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelta ja Keski-Uudenmaan Järjestöneuvottelukunnasta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmän alatyöryhminä Tuusulassa toimivat ikäihmisten hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, lasten, perheiden ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen työryhmä

sekä kotoutumistyöryhmä. Nämä edistävät omasta tulokulmastaan asukkaiden hyvinvointia tukevaa yhteistyötä kunnan palvelualueiden, hyvinvointialueen, järjestöjen ja seurakunnan toimijoiden välillä.

2.1. Alueellinen ja paikallinen yhteistyö

Yhteistyö hyvinvointialueen yhdyspinnoilla

Tuusulassa tehdään aktiivista yhteistyötä eri sidosryhmien kanssa ja asiakasrajapinnassa asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden puolesta. Toimivia kanavia ovat muun muassa lakisääteiset hyte-neuvottelut, alueelliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työryhmä ja ehkäisevän päihdetyön työryhmä, Keusoten ja sivistysjohtajien säännölliset tapaamiset, järjestöneuvottelukunnan kokoontumiset sekä erilaiset poikkihallinnolliset ja monialaiset työryhmät. Tuusula kuuluu myös valtakunnalliseen Terve Kunta -verkostoon.

Keski-Uudenmaan alueellinen hyvinvointisuunnitelma on yksi Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen strategiaa toimeenpanevista asiakirjoista. Se kuvaa alueellista yhteistyötä, jonka tavoitteena on tuottaa hyvinvointi- ja terveyshyötyä alueen asukkaille. Hyvinvointisuunnitelma täydentää ja tukee kuntien omaa hyvinvointityötä. Alueellisen hyvinvointisuunnitelman 2020–2025 tavoitteita ovat

- Sairastavuus vähenee
- Liikkuminen lisääntyy vähän liikkuvien ja liikkumattomien parissa
- Ylipainoisten ja lihaviiden määrä laskee
- Yksinäisyyden kokemus vähenee
- Sähköinen omahoito ja asiointi hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä lisääntyy
- Mielenterveysongelmien määrä vähenee
- Päihteiden (nikotiinituotteet, alkoholi, huumeet) käyttö vähenee.

Keväällä 2023 järjestettiin ensimmäistä kertaa kuntien ja hyvinvointialueen hyte-neuvottelut sekä alueen johdon foorumi. Alueellisen hyvinvoinnin edistämisen yhteiseksi painopisteiksi vuosille 2023–2024 päätettiin osallisuus, lasten ja nuorten hyvinvointi, liikkumisen edistäminen sekä järjestöyhteistyö ja avustaminen. Näiden toteutumisesta kuntatasolla on raportoitu hyvinvointialueelle säännöllisesti.

Alueellisessa hyvinvoinnin, terveyden ja arjen turvallisuuden edistämisen ryhmässä (aluehyte) pidettiin hyte-neuvottelut loppusyksyllä 2024. Neuvottelujen tuloksena tammikuussa 2025 järjestetyssä alueen johdon foorumissa hyväksyttiin alueellisen hyvinvoinnin edistämisen painopisteiksi vuosille 2025–2026

- Arjen turvallisuuden edistäminen (väkivallan ehkäisy, koettu turvallisuus, tapaturmat)
- Osallisuuden vahvistaminen
- Liikkumisen lisääminen
- Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen (työ- ja toimintakyky).

Seuraavat alueelliset hyte-painopisteet on tarkoitus valmistella vuoden 2026 aikana siten, että eri toimijat voivat hyödyntää painopisteitä talousarvion valmistelussa.

Järjestöyhteistyö

Järjestösuunnitelman toimeenpano on ollut valtuustokauden ajan aktiivista. Järjestöjen, yhdistysten ja seurojen kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä kunnan kaikilla toimialoilla. Yhteistyön muodot valikoituvat tapauskohtaisesti sekä kunnan että yhdistysten ja seurojen tarpeiden perusteella. Järjestökumppanuuksia on solmittu muun muassa talviuinnin järjestämiseksi, Omakotitalkkaritoiminnan

kehittämiseksi ja viimeisimpänä olohuonetoiminnan toteuttamiseksi. Tuusula on Keski-Uudenmaan järjestöneuvottelukunnan ja sen erilaisten teemaverkostojen jäsen.

Tuusulan järjestöille, yhdistyksille ja yhteisölle myöntämien avustusten kokonaisuutta tarkasteltiin ja uudistettiin vuoden 2023 aikana yhteistyössä järjestöjen kanssa. Uudistetut avustusperiaatteet otettiin käyttöön tammikuussa 2024. Avustusten hakeminen tapahtuu uudessa sähköisessä avustusportaalissa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta myönsi vuonna 2024 toiminta-avustuksia yleishyödyllisille yhdistyksille, eläkeläisjärjestöille, erityisliikuntaan ja hyvinvoinnin edistämiseen 58 650 euroa. Kerta-avustuksina kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistävään yleishyödylliseen ja avoimeen toimintaan myönnettiin viranhaltijapäätöksillä yhteensä 2900 euroa.

3 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuus

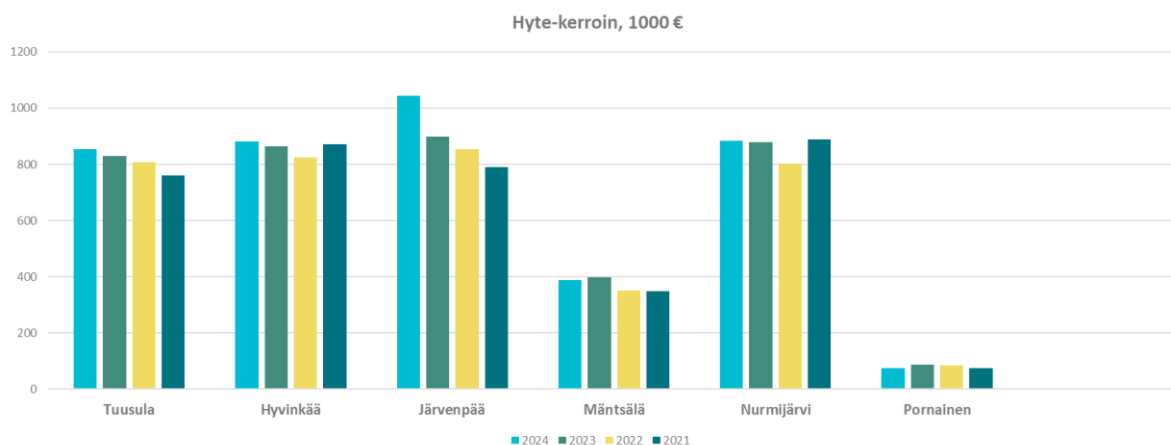
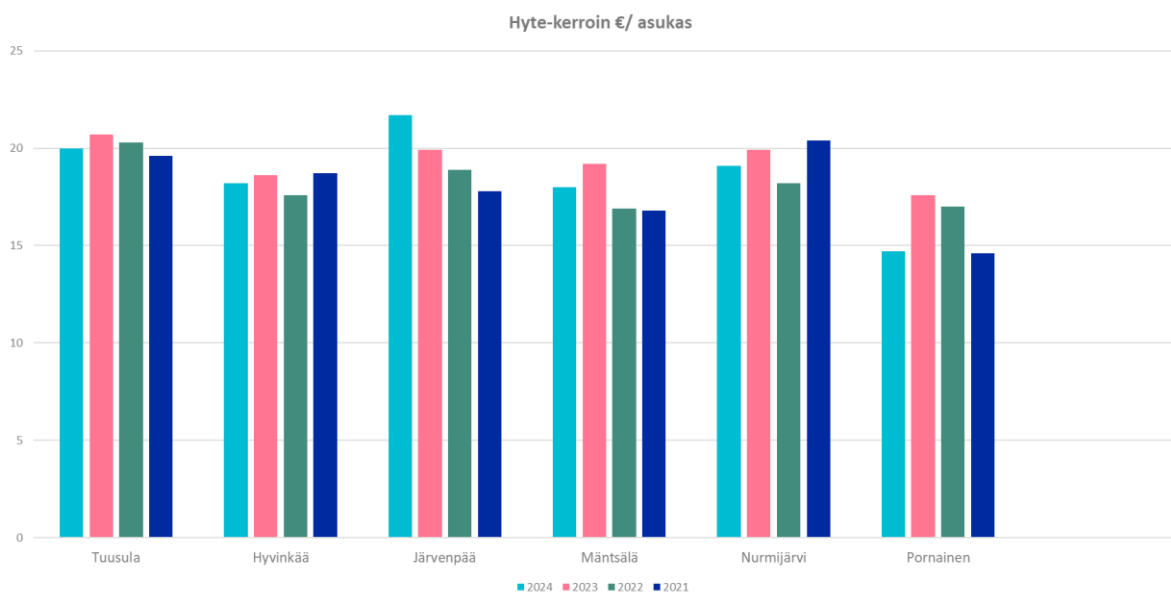
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa tulee olla suunnitelmallista, tavoitteellista ja tietoon perustuvaa. Tärkeässä tehtävässä onnistumista voidaan arvioida terveyteen ja hyvinvointiin liittyvillä seurannoilla, tutkimuksilla ja kyselyillä, mutta myös rakenteisiin ja toimintaan liittyvillä mittareilla.

3.1. Hyte-kerroin

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa, hyte-kerroin, on kannustin, joka palkitsee kuntia niiden tekemästä työstä asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyte-kertoimen tavoitteena on kannustaa kuntia jatkamaan aktiivista hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä myös sote-uudistuksen jälkeen. Hyte-kerroin suhteutetaan muihin kuntiin. Huolimatta kunnan hyvistä toimista hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sen hyte-kerroin voi laskea, jos muiden kuntien toiminta on vielä parempaa.

Valtionosuuden lisäosan suuruus määräytyy toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattoreiden ja tuloksia kuvaavien tulosindikaattoreiden perusteella. Prosessi-indikaattoreiden avulla arvioidaan, millaisia ovat kunnan toimet hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Tarkastelun kohteena ovat esimerkiksi johtaminen, kuntalaisten osallisuus, resurssit ja toiminnan pitkäjänteisyys. Tulosindikaattoreilla mitataan konkreettisia muutoksia väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä. Yhteensä eri indikaattoreita on 21. Indikaattorit eivät ole muuttumattomat, vaan niiden soveltuvuutta arvioidaan määrääjoin.

Tuusula sai vuonna 2024 hyte-kertoimen perusteella valtionosuuden lisäosaa yhteensä 855 100 euroa, 20 €/ asukas. Laskelma vuodelle 2025 on lähes sama, 855 141 euroa. Kunnassa toteutuvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien kehityssuunta on myönteinen, sillä vuonna 2021 lisäosan suuruus oli 759 900 euroa.

3.2. TEA-viisari

TEA-viisari, eli terveydenedistämisasiivisyys, kuvaa kunnan toimintaa kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi eri näkökulmista: kuntajohto, perusopetus, liikunta ja kulttuuri. Lähtökohtana on, että laadukas ja tehokas hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa edellyttää kaikkien näiden näkökulmien huomioimista. TEA-viisarin pisteytysasteikko on 0–100 - mitä suuremman pistemäärän kunta saavuttaa, sitä parempi on tulos.

Tuusulan kokonaistulos terveydenedistämisasiivisyudessa on vastaava tai hieman korkeampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen tulokset.

Terveydenedistämisasiivisyys kuntajohdossa

Indikaattori kuvaa kuntajohdon terveydenedistämisasiivisyutta. Valtuustokauden aikana kehityssuunta on ollut nouseva. Osallisuus, joka kuvaa asukkaiden mahdollisuutta osallistua toiminnan kehittämiseen ja arviointiin, on vuonna 2023 ollut hyvällä tasolla (71), mutta laskenut huomattavasti vuoden 2019 pistemäärästä 95. Syynä laskuun on, että kunnassa ei ollut toiminnassa lapsiparlamenttia tai vastaavaa, eikä järjestetty kuntalaisfoorumia. Myös avustussummassa suhteessa asukaslukuun on ollut parannettavaa.

Terveydenedistämisen aktiivisuus liikunnassa

Liikunnan osalta terveydenedistämisen aktiivisuus on valtuustokauden aikana pysynyt lähes samalla hyvällä tasolla, tai noussut hieman. Hyvä tulos on muun muassa liikkumisryhmien, koulupäivän liikuntaa lisäävien toimenpiteiden ja ennakkovaikutusten arvioinnin osalta. Kehitettävää on soveltavan liikunnan suunnitelmallisessa toteuttamisessa, liikunnan ja ulkoilun käyttökustannuksissa asukasta kohden sekä liikkumisen ja liikunnan edistämässä osana yleissuunnittelun tavoitteita.

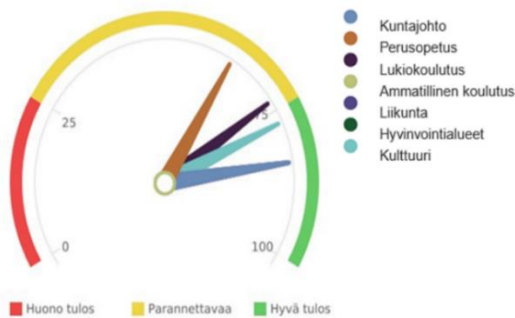
Terveydenedistämisen aktiivisuus perusopetuksessa

Perusopetuksen terveydenedistämisen aktiivisuus on lähes samalla tasolla koko maan ja hyvinvointialueen tulosten kanssa. on perusopetuksen osalta mutta on koko maan tasolla. Vahvuuksia ovat muun muassa oppilashuoltoryhmien kokoontumiset, kuraattori- ja kouluterveydenhoitajamitoitukset, häirinnän, väkivallan ja onnettomuuksien ehkäiseminen sekä kodin ja koulun yhteistyö. Kehitettävää on muun muassa koulukiusaamisen seurannassa, poissaolojen seurannassa sekä koululääkäri- ja psykologimitoituksessa. Aineisto on vuodelta 2023, jolloin Tuusulassa ei vielä ollut käytössä poissaolojen aktiivinen seuranta.

Terveydenedistämisen aktiivisuus kulttuurissa

Tiedonkeruulla selvitetään hyvinvointia ja terveyttä edistävän kulttuurin toimenpiteitä, resursseja ja käytäntöjä. Tuusulan tulos on korkea koko maan vertailussa, nousujohteinen lähes kaikissa osioissa, ja erinomainen muun muassa osallisuuden, kulttuurikasvatuksen edistämisen ja ryhmämuotoisen kulttuuritoiminnan osalta. Myös sitoutuminen, kuten yhteistyörakenteet ja kulttuurin edistäminen strategioissa, saa hyvän tuloksen. Kehitettävää on vuoden 2023 aineiston mukaan ollut hyvinvointialueyhteistyössä, päätöksentekijöiden sitoutumisessa sekä hyvinvointia ja terveyttä edistävästä kulttuuritoiminnasta vastaavan henkilön nimeämisessä.

Kaikki sektorit : Tuusula 2024

Kaikki sektorit : Tuusula 2024

	Tuusula	Keski-Uudenmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	72	68	70
Kuntajohto	84	80	83
Perusopetus	63	61	64
Lukiokoulutus	73	71	65
Ammatillinen koulutus	..	59	64
Liikunta	84	69	69
Hyvinvointialueet	..	67	59
Kulttuuri	77	69	72

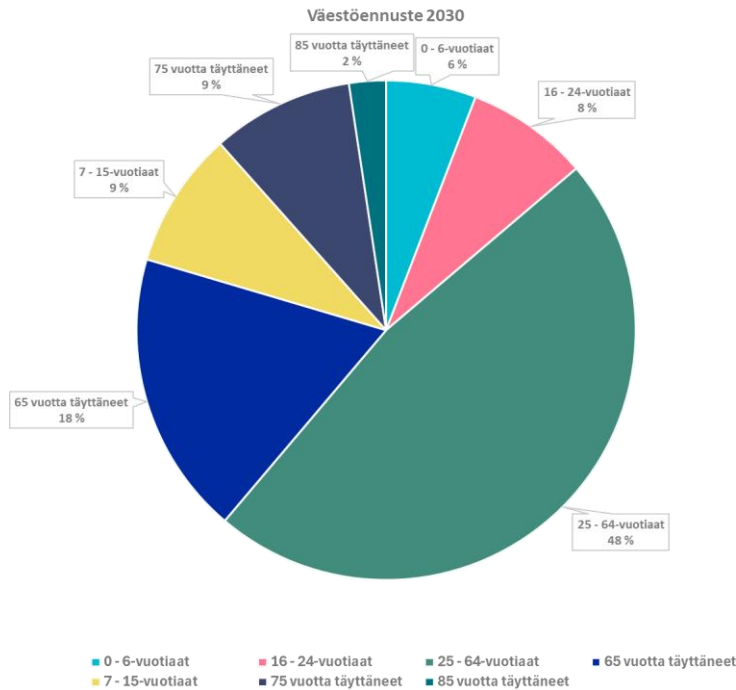
4 Tuusulalaisten hyvinvointi

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, hyte, on toimintaa, jolla vähennetään raskaiden, korjaavien palveluiden tarvetta. Hyte-työllä tuetaan kaikkien ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden edistämiseen sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen ja parantamiseen.

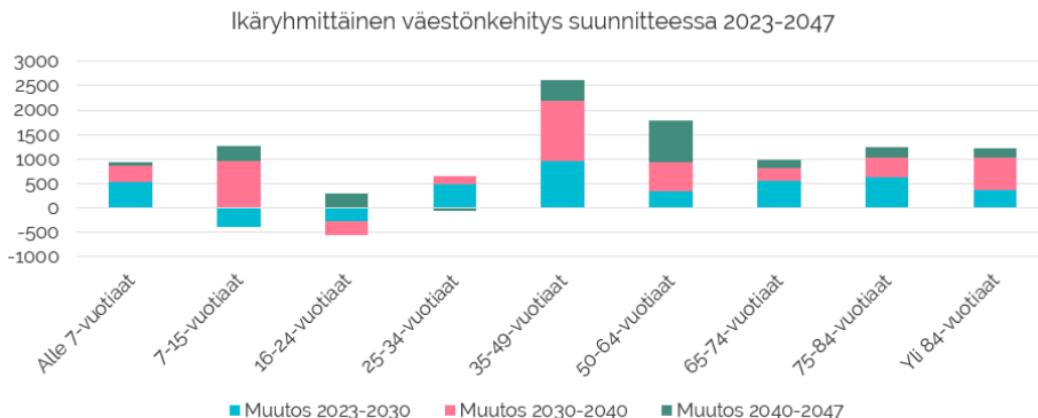
4.1. Taustatiedot

Väestö

Tuusulan väestönkasvu on valtuustokauden aikana ollut voimakasta: kunnan nettomuutto on maamme neljänneksi suurinta. Paikallinen väestönkasvu keskittyy erityisesti Suur-Hyrylän alueeseen. Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Tuusulan väkiluku oli 41 992 henkilöä vuonna 2024, ja väestöennusteen mukaan vuonna 2030 asukkaita on 44 171.

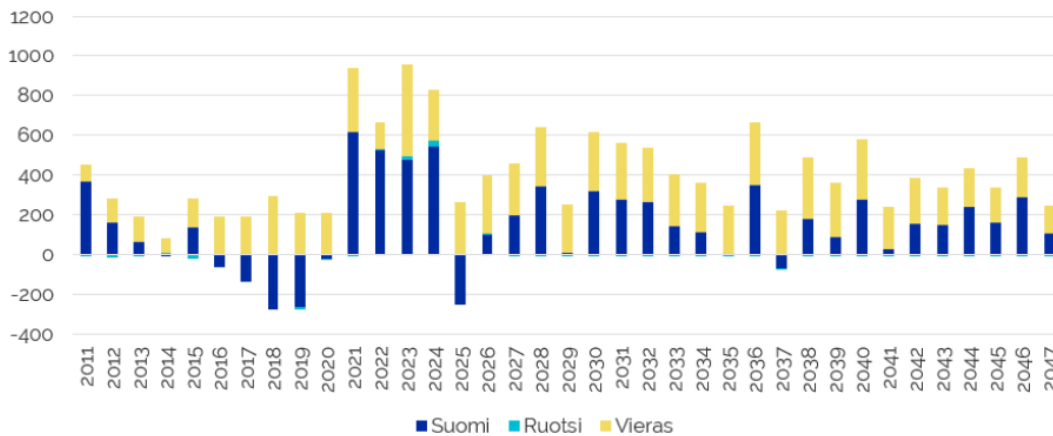

Tuusulan väestösuunnitteen mukaan kunnan väkiluku on vuoden 2025 lopussa 42 179 henkilöä. Väestösuunnitteessa kunnan tuleva kasvu perustuu ensisijaisesti muuttoliikkeeseen ja muuttovoittoihin. Suunnitteen mukaan kunnan työkäisten määrä kasvaa huomattavasti, etenkin yli 35-vuotiaiden ikäryhmissä, mutta kasvu heikkenee, mikäli kunnan vetovoima tai asuntotuotannon volyymi heikkenevät.

Vieraskielisen väestön kehitys on väestösuunnitteessa vahvaa: koko suunnitejakson aikana kieliryhmä kasvaa 6 000 henkilöllä. Kotimaisten kieliryhmien kasvu nojaa ensisijaisesti jatkuviin muuttovoittoihin muusta maasta.

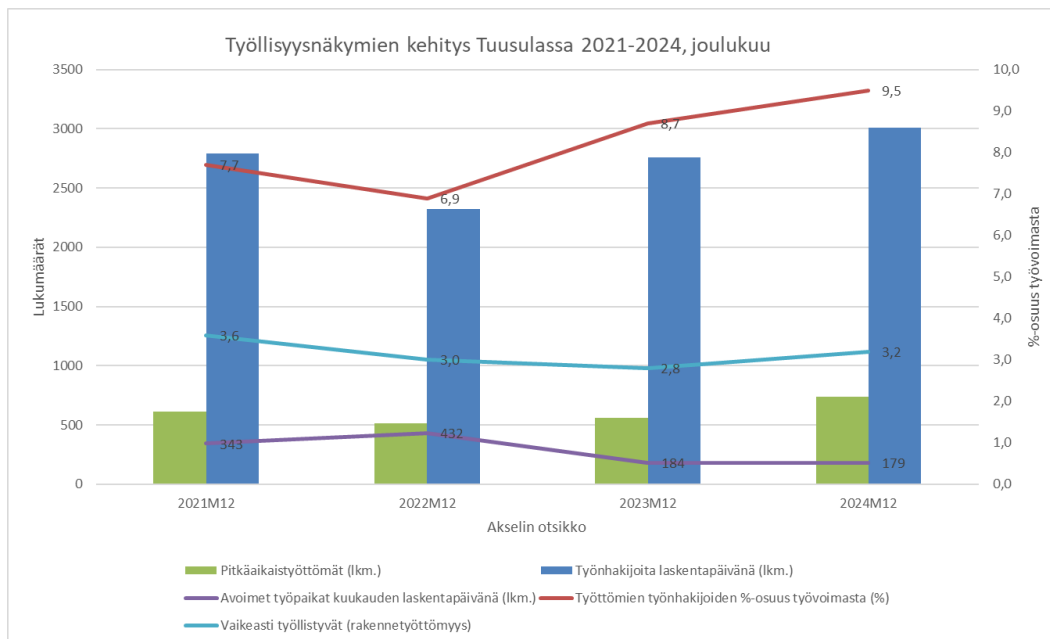
Väestönkehitys kieliryhmittäin vuosittain

Työllisyystilanne

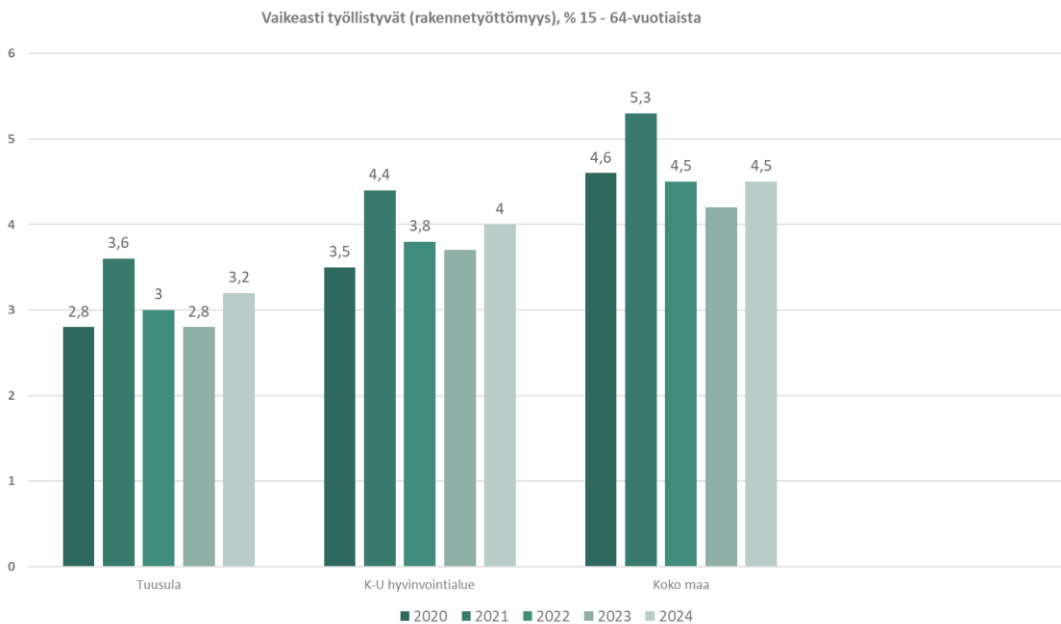
Tuusulan työvoiman ja avointen työpaikkojen tarjonnassa tapahtui merkittäviä muutoksia vuosina 2021–2024. Tuusulan työvoiman määrä ylitti ensimmäistä kertaa 20 000 henkilön rajan vuoden 2021 lopussa. Vuonna 2022 työllisyystilanne parani, työttömien työnhakijoiden määrä väheni ja uusien avoimien työpaikkojen määrä kasvoi. Avoimia työpaikkoja vuonna 2022 oli tarjolla 432 kpl.

Työllisyystilanne heikkeni vuonna 2023 inflaation ja korkojen nousun myötä, mikä vaikutti erityisesti asuntokauppaan ja rakennusalaan. Työttömyysaste nousi 6,9 prosentista 8,7 prosenttiin ja pitkäaikaistyöttömien määrä alkoi kasvaa uudelleen. Vuonna 2024 Tuusulan työllisyystilanne jatkoi haastavaa kehitystään. Muutos kahden vuoden takaiseen tarjontaan on huomattava: avoimia työpaikkoja oli enää 179 kpl. Työttömien työnhakijoiden määrä joulukuussa laskentapäivänä oli 3007 henkilöä, mikä vastaa 9,5 %:n työttömyysastetta.

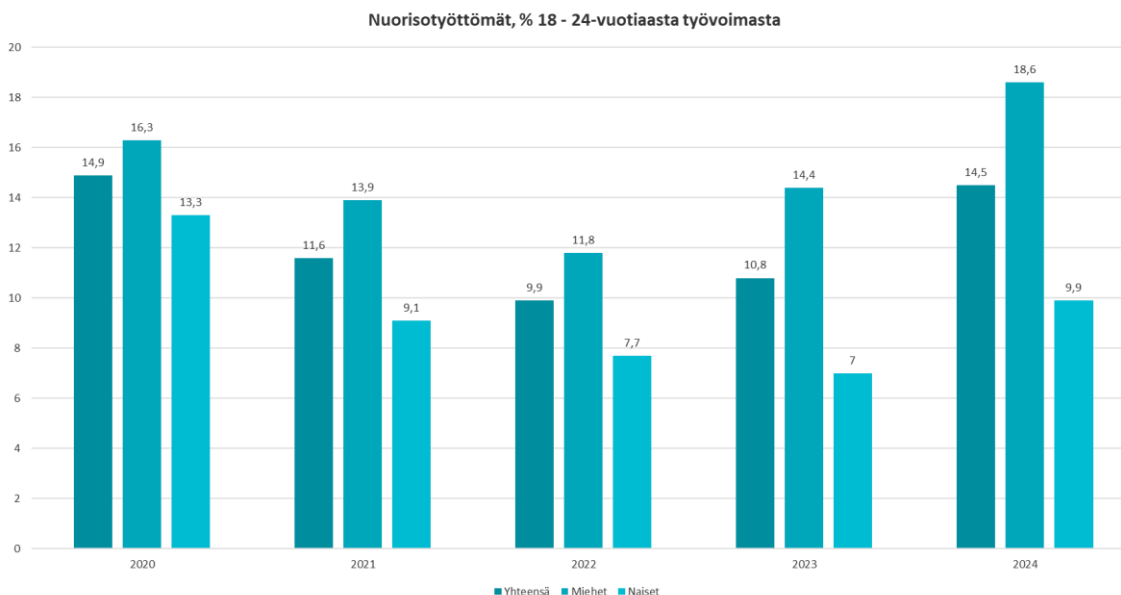
Rakennetyöttömyys pysyi tarkastelujaksolla 2021–2024 melko vakaana, työllisyystrendin mukaan liikkuvana ilmiönä. Tarkastelujakson alussa pitkäaikaistyöttömien määrä laski vuosina 2021 ja 2022 ja työmarkkinatukea pitkäaikaisten saaneiden määrä väheni merkittävästi, mutta kaikkein pisimpään

työttömänä olleiden määrä jatkoi kasvuun näinä vuosina. Vaikeasti työllistyvien osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli vuonna 2024 3,2 %, mikä kertoo rakennetyöttömyyden kasvusuunnasta.

Nuorisotyöttömyys

Nuorisotyöttömyys on osoittanut merkittävää vaihtelua. Vuonna 2021 nuorisotyöttömien osuus 18–24-vuotiaista työvoimasta oli 11,6 %. Tästä suunta oli muutaman vuoden lievästi laskeva, mutta vuonna 2023 nuorisotyöttömyyden osuus kuitenkin kääntyi jälleen nousuun ollen 10,8 % ja vuonna 2024 kasvoi edelleen 14,5 %:iin. Tämä kehitys korostaa nuorten työmarkkinoiden kasvavaa haasteellisuutta ja tarvetta tukea nuorten työllistymistä entistä tehokkaammin.

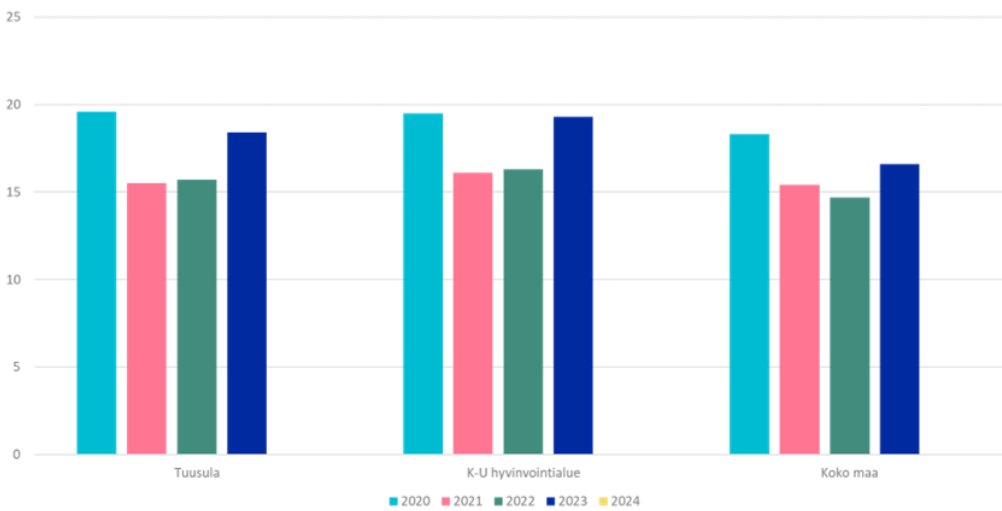

Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17–24-vuotiaiden osuus on vaihdellut viime vuosina hieman, mutta pysynyt alle 10 %:n tasolla. Viimeisen tilastoidun tiedon mukaan vuonna 2022 osuus pysyi lähes samalla tasolla ollen 7,7 % samanikäisestä väestöstä.

Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

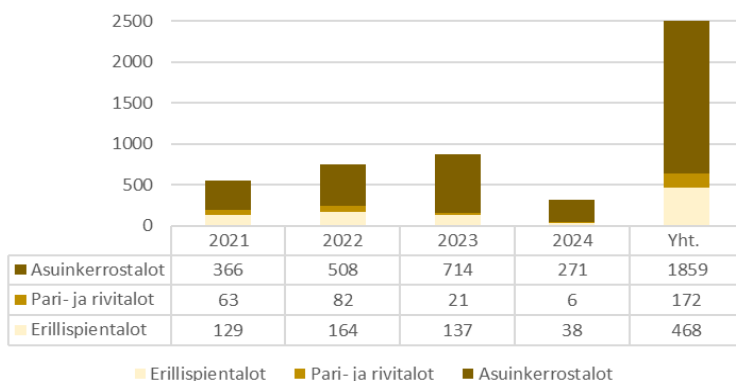
Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä

Asuminen ja asuinypäristöt

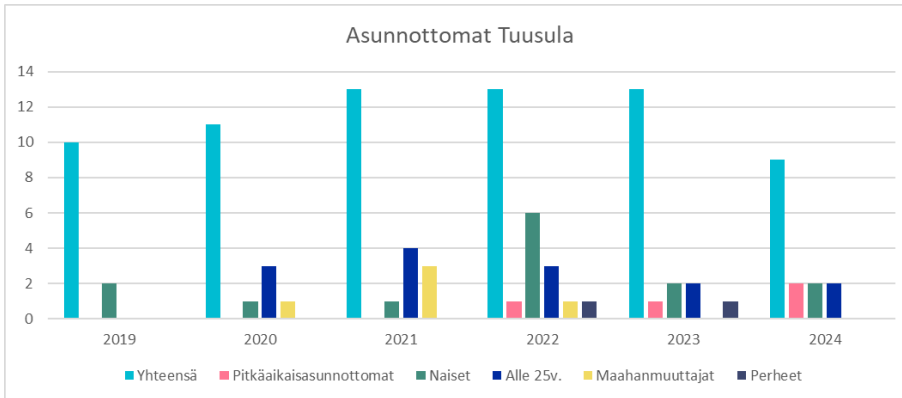
Viimeisen kolmen vuoden aikana Tuusulaan kuntaan on rakentunut asuntoja ennätysmäärä. Vuonna 2023 asuntoja valmistui 873 asuntoa, vuotta aikaisemmin (v. 2022) 902 asuntoa. Tavoitteena on mahdollistaa kaavoituksella ja tonttien luovutuksella moninainen asuntotarjonta, jotta asumisen vaihtoehdot kuntalaisille ovat laajat ja monipuoliset. Asuntotuotannon toteutumista talotyypeittäin ja hallintamuodoittain raportoidaan vuosittain asuntopoliittisen ohjelman seurannassa.

Valmistuneet asunnot talotyypeittäin 2021-2024

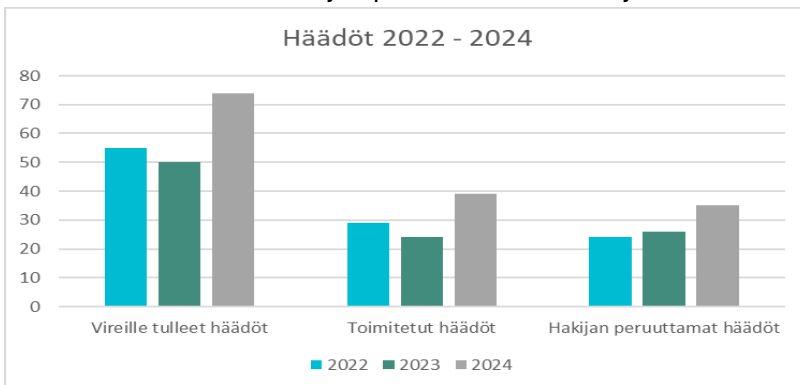

Asunnottomuus

Asunnottomuuden määrä Tuusulassa on pysynyt vakiona vuosina 2021–2024, mutta se laski vuonna 2024. Asunnottomaksi tilastoituja oli vuosina 2021–2023 vuosittain 13 henkilöä, ja vuonna 2024 9 henkilöä. Pitkäaikaisasunnottomien määrä on pieni, mutta se on kasvanut hieman (nollasta kahteen henkilöön). Kuvassa on esitetty luvut vuodesta 2019 alkaen ja siinä on eritelty myös naisten, alle 25-vuotiaiden, maahanmuuttajien sekä perheiden osuudet asunnottomista. Asunnottomuus voi olla myös pii-loasunnottomuutta, joka ei näy tilastoissa, ja jota on vaikea selvittää.

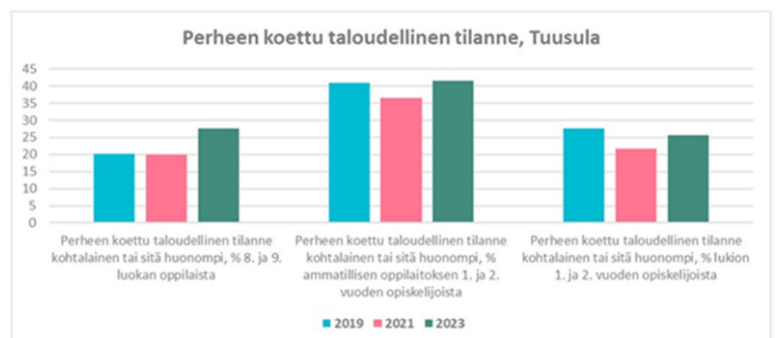
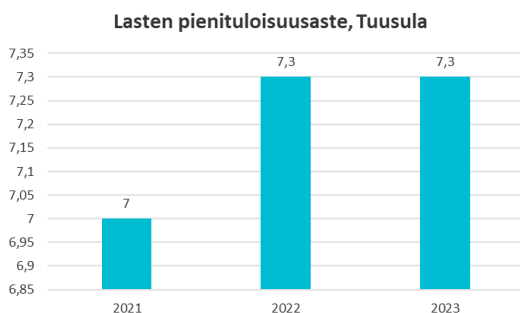

Häätöjen määrä laski vuonna 2023 hieman edellisestä vuodesta, mutta nousi selvästi vuonna 2024. Vuonna 2022 toimitettuja häätöjä oli 29, vuonna 2023 24 ja vuonna 2024 39. Kuvassa on esitetty myös vireille tulleiden sekä hakijan peruuttamien häätöjen määrät vuosina 2022–2024.

Pienituloisuus

Kotitalouksien pienituloisuusaste on kasvussa lähes kaikissa hyvinvointialueen kunnissa, myös Tuusulassa. Tuusulassa selvää nousua on myös lasten pienituloisuusasteessa. Nuorista yhä suurempi joukko kokee perheensä taloudellisen tilanteen kohtalaiseksi tai tätä heikommaksi.

Tuusulassa toimeentulotukea pitkäaikaisesti saavien 25–64-vuotiaiden osuus on pysynyt vakaana viime vuosina. Vuonna 2021, 2022 ja viimeisimmässä tilastotiedossa vuodelta 2023 osuus vastaavan ikäisestä väestöstä oli 1,1 %. Tämä tasainen kehitys viittaa siihen, että pitkäaikaisen toimeentulotuen tarve ei ole merkittävästi muuttunut viime vuosina. Tilanne heijastaa toisaalta vakaata tuen tarvetta, mutta myös sitä, ettei merkittäviä edistysaskeleita pitkäaikaisen toimeentulotuen tarpeen vähentämisessä ole tapahtunut.

4.2. Tilannekuva

Tuusulalaisten hyvinvoinnin tilaa kuvataan indikaattoreilla, jotka perustuvat THL:n suositukseen kuntien hyvinvointikertomuksen minimietietosisällöstä. Lisäksi hyvinvointikertomukseen on tuotu nostoja turvallisuustilastoista, FinLapset -tutkimuksesta, koululaisten MOVE! -tuloksista, PYLL-indeksistä sekä Tuusulassa toteutetuista asukaskyselyistä.

Turvallisuustilastot

Tarkasteltaessa Tuusulan henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten lukumääriä vuosina 2021–2024 on havaittavissa selvä nousutrendi. Vuonna 2021 raportoitiin 157 rikosta, mutta määrä kasvoi merkittävästi seuraavana vuonna, jolloin rikosten lukumäärä nousi 187:ään. Vuosi 2023 oli huippuvuosi, jolloin rekisteröitiin peräti 255 henkeen ja terveyteen kohdistunutta rikosta. Vuonna 2024 rikosten määrä laski hieman, mutta pysyi edelleen korkealla tasolla, ollen 246.

Kokonaisuudessaan tarkastelujakson aikana henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia on yhteensä 845. Tämä data osoittaa, että vuosittaisten rikosten määrä on vaihdellut, mutta yleinen trendi on ollut nousujohteinen, mikä saattaa viitata tarpeeseen tehostaa turvallisuustoimenpiteitä ja ennaltaehkäisevää työtä Tuusulan alueella.

Omaisuusrikokset

Kokonaisuudessaan Tuusulan omaisuusrikollisuuden analyysi osoittaa tarpeen jatkuvasti arvioida ja mukauttaa rikosten torjuntastrategioita, jotta voidaan vastata muuttuviin rikollisuuden muotoihin ja säilyttää alueen turvallisuus ja asukkaiden hyvinvointi. Tämä edellyttää viranomaisten, yhteisöjen ja teknologian tehokasta yhteistyötä rikollisuuden vähentämiseksi.

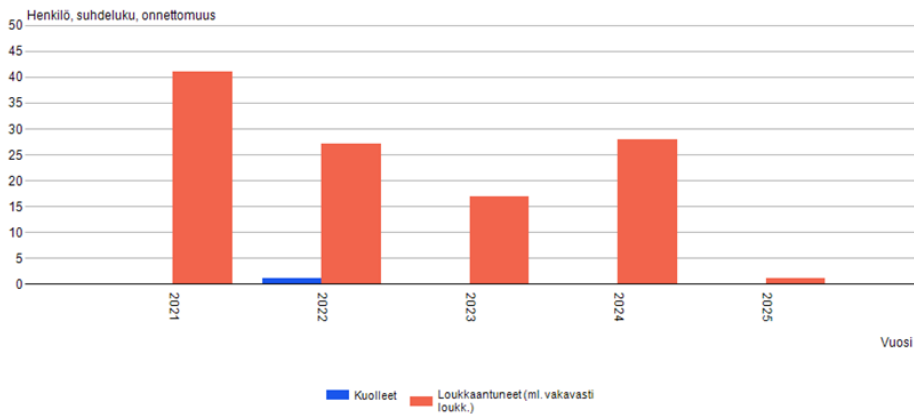
Tuusulan omaisuusrikollisuus on monimuotoista ja vaihtelee vuosittain eri rikostyyppien osalta. Vaikka joissakin luokissa, kuten kätkemisrikokset, on nähtävissä selkeä laskutrendi, toisissa, kuten petoksissa, on havaittavissa jatkuva nousu. Tämä voi viitata siihen, että eri rikostyyppit reagoivat eri tavoin yhteiskunnallisiin, taloudellisiin ja lainvalvonnan muutoksiin.

Näpistykset ja törkeät varkaudet muodostavat suuren osan omaisuusrikollisuudesta, mikä korostaa niiden yleisyyttä ja mahdollisesti alueellisia haasteita omaisuuden suojaamisessa. Vahingontekojen suhteellisen vakaa lukumäärä viittaa jatkuvaan ongelmaan, joka ei ole merkittävästi muuttunut vuosien saatossa.

Etenkin petosten jatkuva kasvu vaatii huomiota, sillä se voi heijastella laajempia ongelmia yhteiskunnassa, kuten teknologisen kehityksen tuomia haasteita rikollisuuden torjunnassa. Petosten määrän kasvu on merkki siitä, että rikolliset hyödyntävät yhä enemmän digitaalisia välineitä huijaustoiminnassaan.

Ryöstöjen ja kiristysten vaihtelu vuosittain saattaa heijastella satunnaisia vaihteluita tai erityisiä tapahtumia, jotka vaikuttavat näihin rikoksiin tietyllä ajanjaksolla.

Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleet ja loukkaantuneet muuttujina Tiedot ja Vuosi. Tuusula.

	2021	2022	2023	2024	2025
Tuusula					
Kuolleet	0	1	0	0	0
Loukkaantuneet (ml. vakavasti loukk.)	41	27	17	28	1

Tuusulassa on tilastoitu eri vuosina vaihteleva määrä liikenneonnettomuuksia, joissa on ollut sekä lieviä että vakavia loukkaantumisia. Tavoitteena on vähentää liikenneonnettomuuksia entisestään, ja tehdä kunnasta entistä turvallisempi kaikille tienkäyttäjille. Monia parannustoimenpiteitä liikenneturvallisuuden edistämiseksi on jo toteutettu. Näitä toimia ovat muun muassa nopeusrajoitusten tarkistaminen ja alentaminen, uusien suojateiden rakentaminen ja olemassa olevien parantaminen sekä näkyvyyden lisääminen liikenneväylillä esimerkiksi paremmalla valaistuksella.

Lisäksi kunnassa on järjestetty erilaisia liikenneturvallisuuskampanjoita, joissa on korostettu erityisesti lasten ja vanhusten turvallisuutta liikenteessä. Koululaisten liikennekasvatukseen on panostettu järjestämällä kouluille liikennevalistustapahtumia ja -kurseja. Tulevaisuudessa suunnitellaan muun muassa uusien liikenneympyröiden rakentamista, kävely- ja pyöräteiden verkoston laajentamista sekä automaattisten liikennevalvontalaitteiden asentamista.

Liikenneturvallisuussuunnitelman päivitystyö on tällä hetkellä työn alla, ja siihen sisältyy uusien tilastojen ja tutkimusten analysointi sekä kuntalaisten palautteen huomiointi. Päivitystyön tavoitteena on tunnistaa liikenneonnettomuuksien riskitekijät ja kehittää entistä tehokkaampia ratkaisuja turvallisuuden parantamiseksi.

Onnistunut liikenneturvallisuuden kehittäminen vaatii jatkuvaa seuranta, analysointia ja reagoitua. Jatkuva yhteistyö eri sidosryhmien, kuten poliisin, pelastuslaitoksen ja kuntalaisten, kanssa on avainasemassa tavoitteiden saavuttamisessa. Kokonaisuutena liikenneturvallisuuden parantaminen Tuusulassa on ollut pitkäjänteinen projekti, joka vaatii edelleen sitoutumista ja resursseja. Kunnan asukkaiden turvallisuus on kuitenkin tärkeä tavoite, jota kohti on hyvä jatkaa määrätietoisesti

Ympäristöterveys

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystarkastus valvoo Tuusulassa elintarvikkeiden valmistusta ja myyntiä, tupakan vähittäismyyntiä, talous- ja uimaveden laatua sekä tekee olosuhdevalvontaa (esim. sisäilman laatu) kuntalaisten käytössä olevissa kohteissa kuten kouluissa ja päiväkodeissa.

Vuosina 2021–2024 elintarvikevalvonta teki Tuusulassa 676 tarkastusta elintarvikehuoneistoihin (ravintolat, suurtaloudet, kaupat, varastot jne.) Pääosin kohteiden elintarviketurvallisuus oli hyvällä tasolla. Kuitenkin 20 %:ssa tarkastuksista havaittiin epäkohtia, jotka edellytettiin korjattavaksi. Nämä korjaukset varmistettiin kohteisiin tehdyillä seurantatarkastuksilla. Eniten korjattavaa oli ravintoloiden elintarviketurvallisuudessa

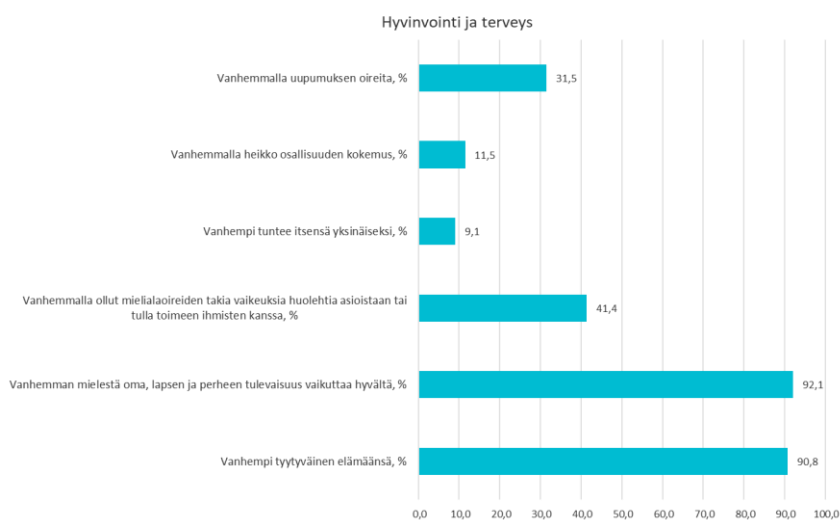
Sekä talousveden että uimaveden laatu täyttivät pääosin lainsäädännön vaatimukset vuosina 2021–2024. Syksyllä 2024 jouduttiin antamaan kaksi talousveden keittokehotusta rajatulla alueella Tuusulassa.

Kouluihin ja päiväkoteihin tehtiin yhteensä 77 tarkastusta vuosina 2021–2024. Kuudessa koulurakennuksessa ja yhdessätoista päiväkodissa havaittiin korjattavia epäkohtia. Nämä liittyivät pääosin sisäilman laatuun. Palveluverkkouudistuksen myötä osa rakennuksista, joissa on havaittu sisäilman laatuun liittyviä epäkohtia, on poistumassa käytöstä ja tilanne parantuu huomattavasti näiltä osin.

FinLapset

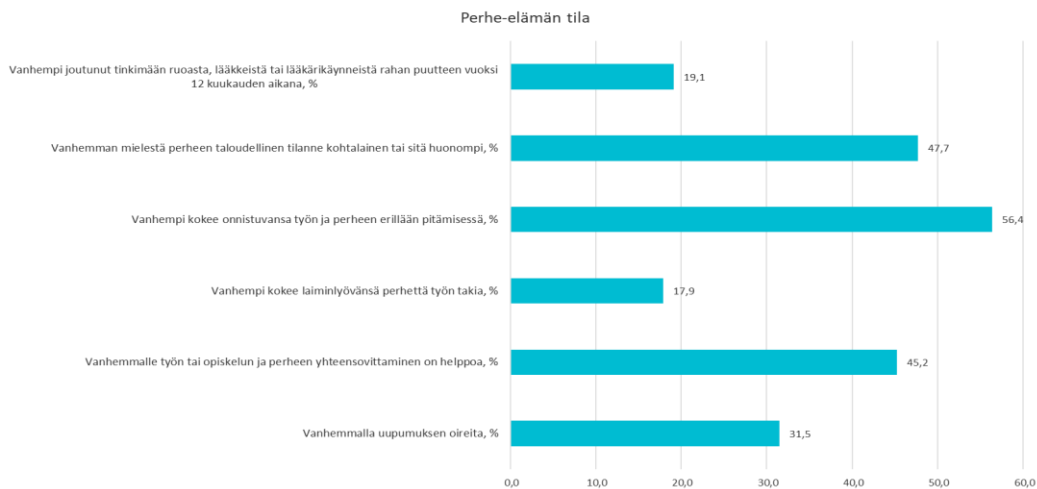
FinLapset-tutkimuskokonaisuus tuottaa ajankohtaista ja kattavaa tietoa lasten, nuorten ja lapsiperheiden terveydestä ja hyvinvoinnista, näihin yhteydessä olevista tekijöistä sekä ajassa tapahtuneista muutoksista. FinLapset tuottaa tietoa myös lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen käytöstä ja palvelukokemuksista. Vuonna 2024 toteutettiin kyselytiedonkeruu esikouluikäisten lasten vanhemmille. Tuusulassa vanhempien vastaamisaktiivisuus oli yhteensä noin 20 %.

Valtaosa, yli 90 %, kyselyyn vastanneista vanhemmista on tyytyväinen elämäänsä ja kokee perheensä tulevaisuuden hyvänä. Osallisuuden kokemus on vahva, lähes 90 %, ja yksinäiseksi itsensä tuntee vain 9 % vastanneista. Noin kolmasosa vanhemmista kokee uupumuksen oireita, ja reilu 41 % vanhemmista kokee mielialaoireiden vaikeuttavat arkielämää.

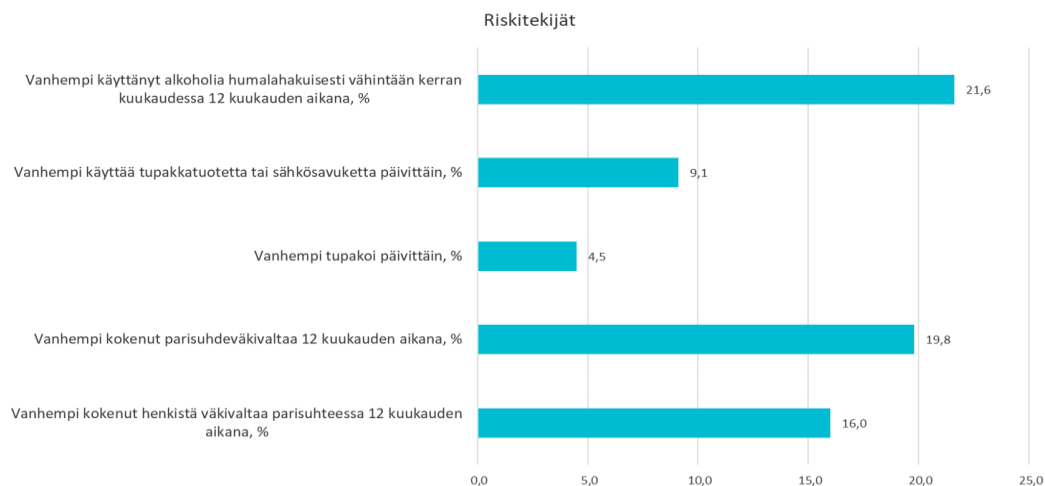

Noin puolet esikouluikäisten lasten vanhemmista kokee onnistuvansa yhdistämään perhe-elämän ja vapaa-ajan työhön tai opiskeluun. Alle viidesosa tuntee laiminlyövänsä perhettään työn vuoksi. Perheiden taloudellinen tilanne heijastelee yleistä taloudellista tilannetta: lähes 50 % vanhemmista kokee

perheen taloudellisen tilanteen kohtalaiseksi tai sitä huonommaksi. Kuluneen 12 kuukauden aikana lähes 20 % on joutunut tinkimään ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen vuoksi.

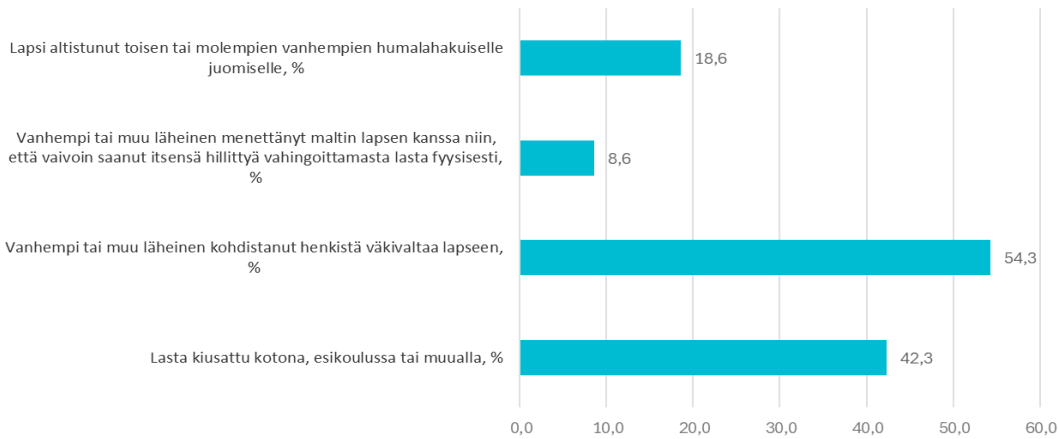

Taloudellisen tilanteen heikkenemisen ohella huomioitavia riskitekijöitä perheiden elämässä ovat alkoholin käyttö ja parisuhdeväkivalta. Edellisten 12 kuukauden aikana yli viidesosa vanhemmista on käyttänyt alkoholia humalahakuisesti vähintään kerran kuukaudessa. Parisuhdeväkivaltaa kertoo kokeneensa lähes 20 % vanhemmista, henkistä väkivaltaa on kokenut 16 %.

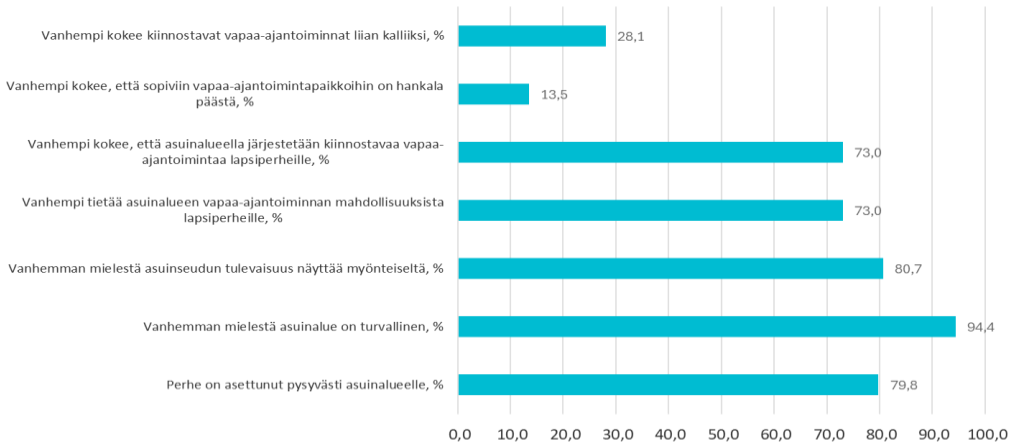
Esikouluikäisen lapsen elämässä riskitekijöinä korostuvat henkinen väkivalta ja kiusaaminen. Yli puolet lapsista on kohdannut henkistä väkivaltaa vanhemman tai muun läheisen taholta, ja 40 % lapsista on kokenut kiusaamista kotona, esikoulussa tai muualla. Toisen tai molempien vanhempien humalahakuiselle juomiselle on altistunut lähes 20 % lapsista.

Riskitekijät lapsen elämässä

Oman asuinalueensa turvalliseksi kokevat lähes kaikki kyselyyn vastanneet vanhemmat, ja asuinseudun tulevaisuus näyttöytyy myönteisenä. Lähes 80 % vanhemmista ajattelee perheen asettuneen pysyvästi asuinalueelle.

Asuinalue ja harrastusmahdollisuudet

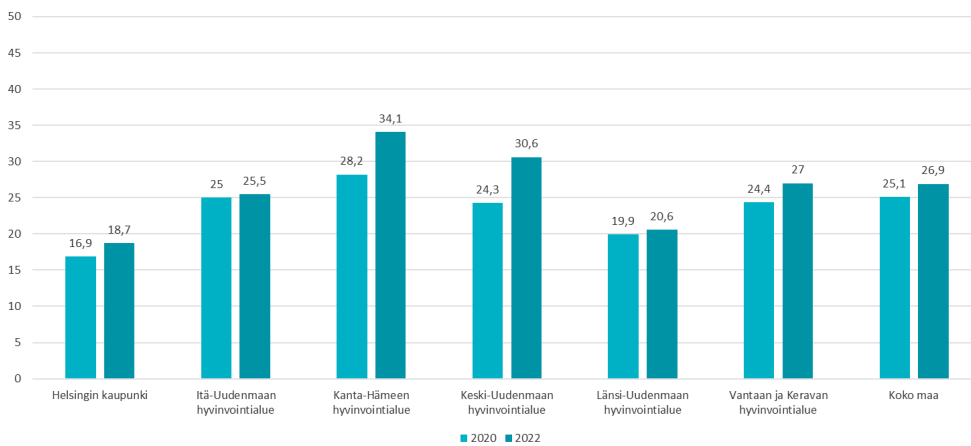
Yli 70 % vanhemmista tietää lapsiperheiden vapaa-ajan mahdollisuuksista asuinalueella, ja kokee, että asuinalueella järjestetään lapsiperheille kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa. Toisaalta lähes kolmasosa vanhemmista kokee kiinnostavat vapaa-ajan toiminnot liian kalliiksi, ja 13,5 % kokee, että sopivat vapaa-ajanviettopaikat ovat hankalasti saavutettavia.

TerveSuomi

TerveSuomi -tutkimus tuottaa ajankohtaista tietoa Suomessa asuvien aikuisten terveydestä, hyvinvoinnista ja palveluista sekä niissä tapahtuneista muutoksista ja tulevasta kehityksestä. Tällä hetkellä saatavilla on vuoden 2022 aineisto, vuoden 2024 osalta ensimmäiset tulokset julkaistaan vuoden 2025 aikana. Kyselyn tuloksia voi tarkastella hyvinvointialueittain ja väestöryhmittäin; Tuusula ei ole hankkinut kuntatasoisten tulosten tarkastelun mahdollistavaa maksullista lisäosaa.

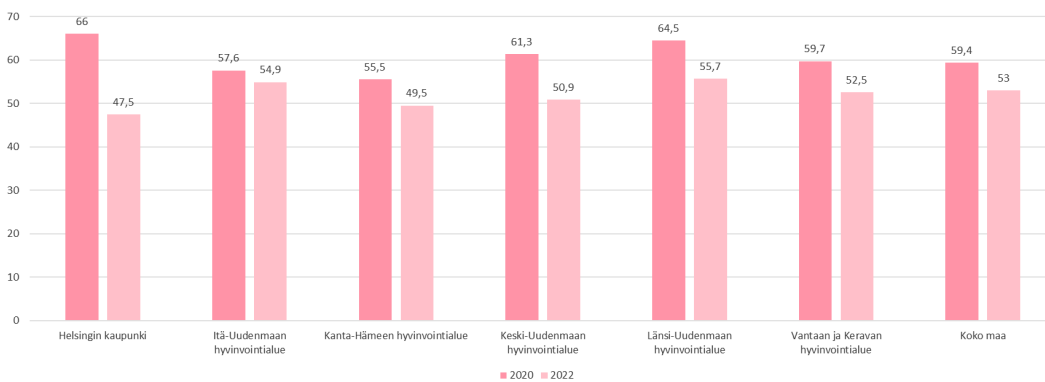
Työikäisten hyvinvoinnin tila on heikentynyt psyykkisen kuormituksen kasvun ja koetun elämänlaadun heikentymisen vuoksi. Psykkisesti kuormittuneiden osuus on kasvanut kaikissa muissa ryhmissä paitsi keskitason koulutettujen keskuudessa. Kolmasosa 20–74 vuotiaista kokee, ettei jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikänsä saakka. Korkeasti koulutettujen ryhmässä prosentti on hieman pienempi (26,1 %), matalasti koulutettujen ryhmässä vastaavasti suurempi (34,4 %).

Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksakaan työskennellä vanhuuseläkeikänsä saakka (%), 20 - 74-vuotiaat

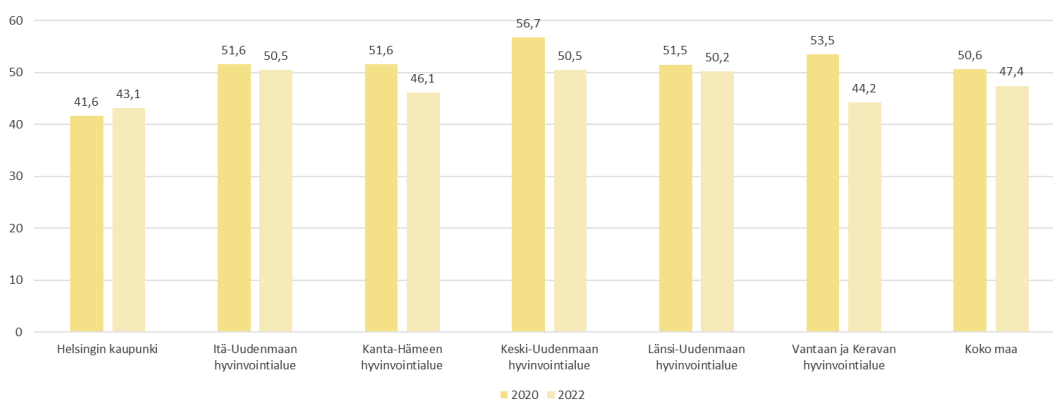

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus on laskenut kaikissa ryhmissä, ja erityisen paljon keskitason koulutuksen saaneessa väestössä. Työikäisten kokemus onnellisuudestaan on laskenut kaikilla koulutustasoilla, eläkeväestössä onnelliseksi itsensä kokevien osuus sen sijaan on lisääntynyt.

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), keskitason koulutus

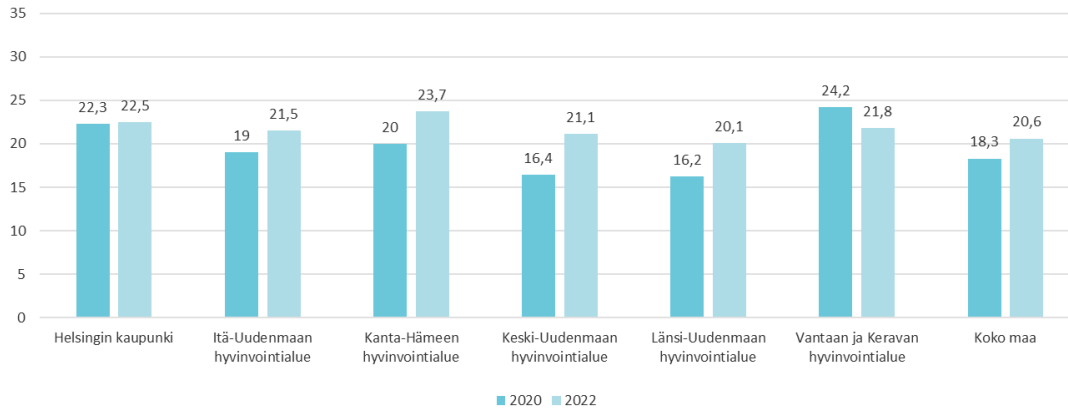

Onnelliseksi itsensä kokeneiden osuus (%), matala koulutus

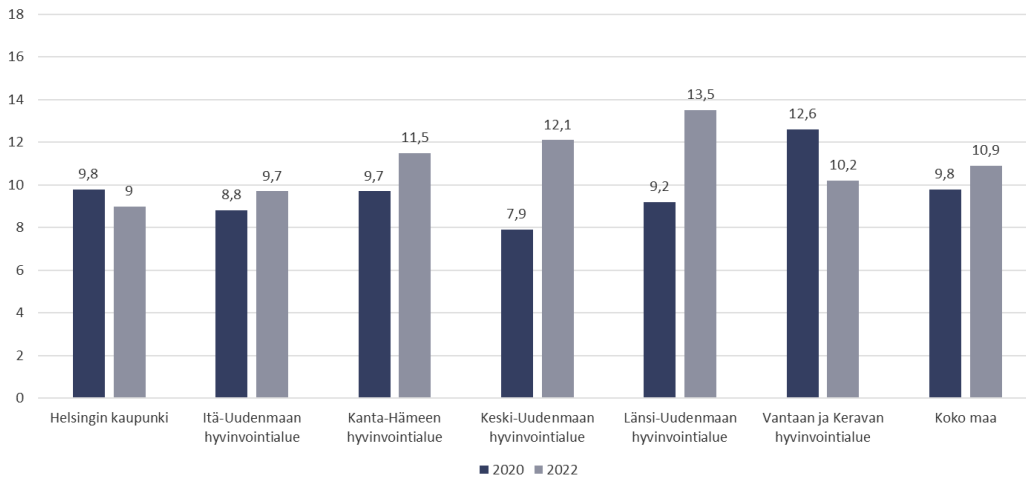
Ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahan puutteen vuoksi tinkimään joutuneiden osuus on kasvanut.

Rahanpuutteen vuoksi ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä tinkimään joutuneiden osuus (%)

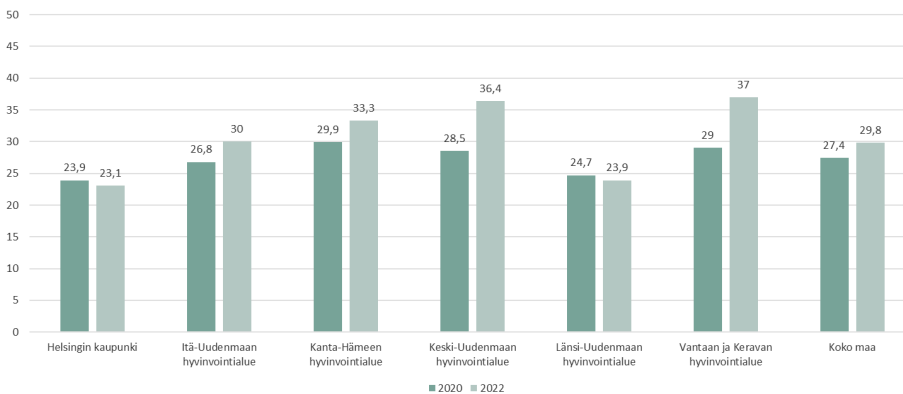
Yksinäisyyden kokemukset ovat lisääntyneet korkean ja keskitason koulutuksen saaneiden ryhmissä, 20–64 –vuotiailla ja yli 65-vuotiailla. Toisaalta yli 75-vuotiaiden kokemus yksinäisyydestään on vähentynyt.

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), korkea koulutus

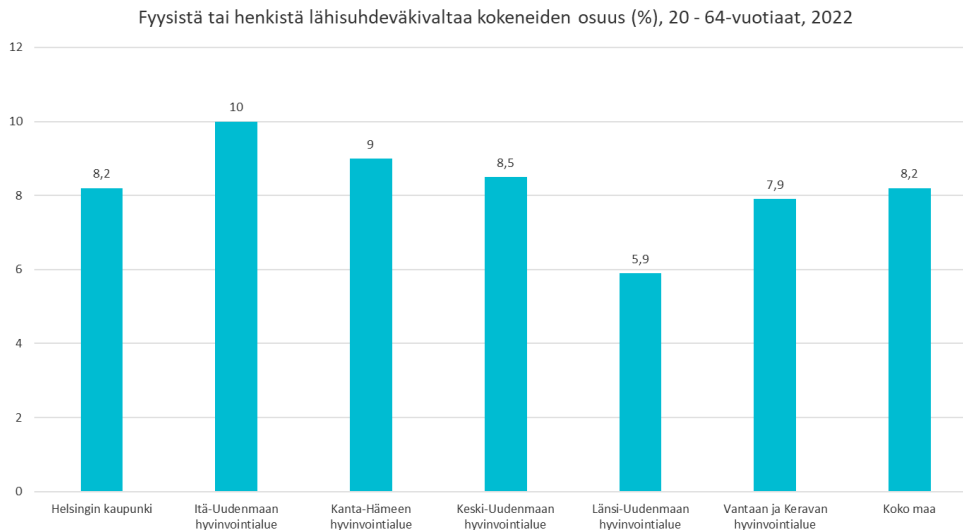
Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus on kasvanut 20–64 –vuotiaissa, korkeasti koulutettujen ja matalasti koulutettujen keskuudessa. Osuus on laskenut yli 65- ja yli 75-vuotiaissa väestössä sekä keskitason koulutuksen saaneissa.

Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), korkea koulutus

Fyysinen aktiivisuus ja riittävän unen määrä ovat laskeneet erityisesti korkeasti koulutettujen joukossa. Lihavuus (kehon painoindeksi BMI yli 30 %) on lisääntynyt selvästi vuoden 2020 tuloksiin verrattuna: yli neljännes keskiuusimaalaisista on merkittävästi ylipainoisia.

Fyysistä tai henkistä lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden osuus Keski-Uudellamaalla on verrattain korkea verrokkien keskuudessa: lähes joka kymmenes työkäinen on kokenut lähisuhdeväkivaltaa.

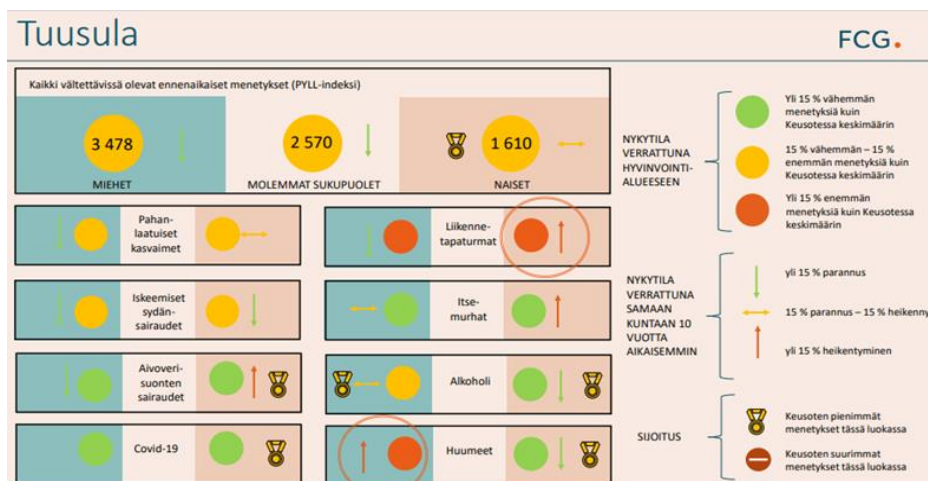

PYLL-indeksi

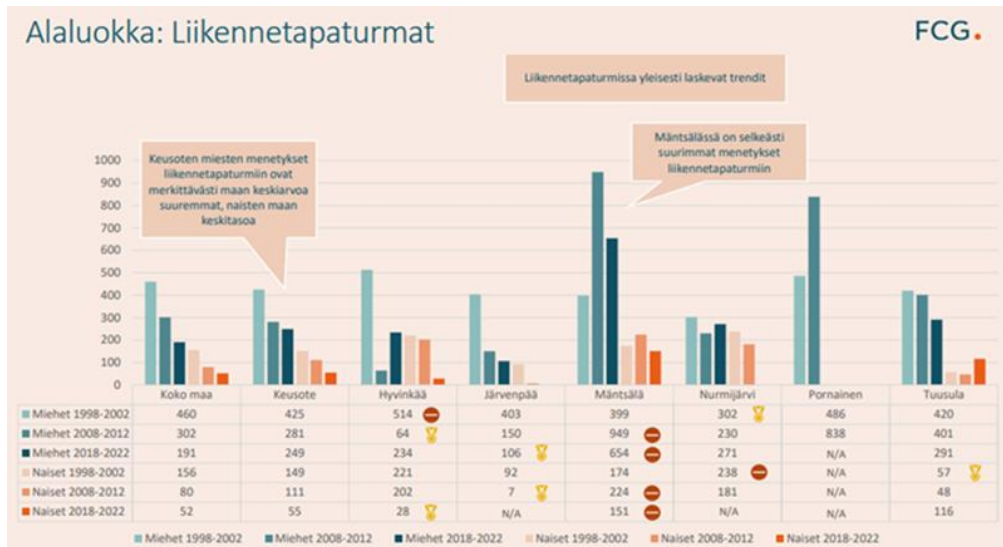
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue tuotti vuonna 2024 hyvinvointialue- ja kuntatasoisen tulosraportin ennenaikaisia kuolemia tarkastelevasta PYLL-indeksistä (=Potential Years of Life Lost). Tarkastelujakso kattaa vuodet 2018–2022. PYLL-indeksi on kansainvälisesti laajalti käytetty hyvinvoinnin ja terveyden mittari, joka kuvaa väestön ennenaikaisesti menetettyjä elinvuosia. Tarkastelu keskittyy niihin kuolinsyihin, jotka olisi voitu välttää joko kokonaan estämällä tai niin, että syy olisi ollut hoidettavissa.

Valtakunnallisissa PYLL-luvuissa korostuvat alkoholi, huumeet, itsemurhat ja iskeemiset sydänsairaudet suurimpina menetettyjen elinvuosien syinä. Kokonaistarkastelussa Keski-Uusimaa sijoittuu vertailussa sijalle 9/23 hieman maan keskiarvoa pienemmällä indeksillä.

Tuusulan tulokset vastaavat Keski-Uudenmaan muita kuntia tai ovat jonkin verran parempia. Tuusulan miesväestön suurimmat ennenaikaisten kuolemien aiheuttajat ovat alkoholi, huumeet ja iskeemiset sydänsairaudet. Naisilla vastaavat kuolinsyyt ovat erityyppiset syövät ja itsemurhat.

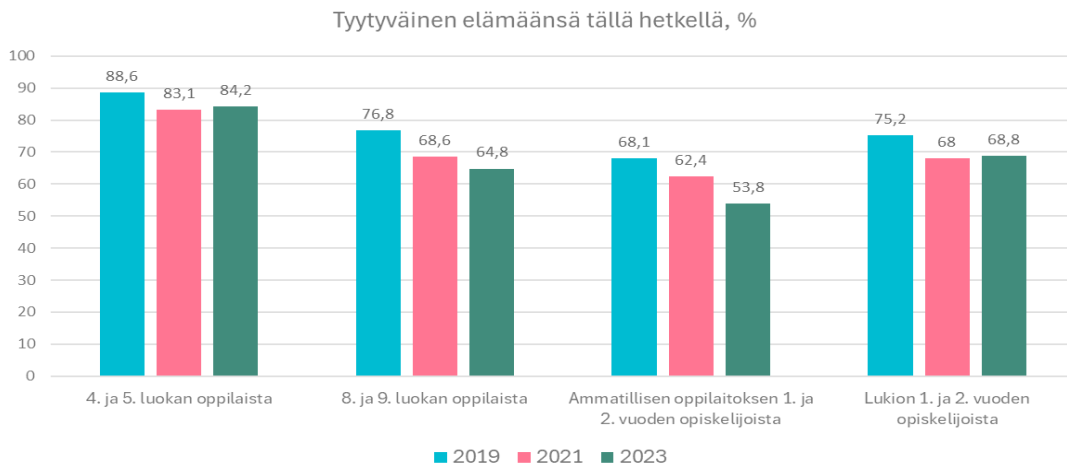
Aiempaan tarkastelujaksoon 2008–2012 verrattuna tuusulalaisilla korostuvia ennenaikaisia kuolinsyitä ovat miehillä huumeet ja naisilla liikennetapaturmat. Molemmissa luokissa ero aiempaan on yli kaksinkertainen.

Kouluterveyskysely

Kouluterveyskysely tuottaa parittomina vuosina seurantatietoa lasten ja nuorten koetusta terveydestä, hyvinvoinnista, elintavoista, koulunkäynnistä ja opiskelusta. Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista. Kysely kattavuus vuonna 2023 oli Tuusulan perusopetuksen 4.–5. luokan oppilaiden osalta 86 % (vastaajissa poikia ja tyttöjä yhtä paljon) ja 8.–9. luokan oppilaiden osalta 71 % (pojat 412, tytöt 476). Luokion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden osalta kyselyn kattavuus oli 69 % (pojat 154, tytöt 131) ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden osalta 34 % (pojat 10, tytöt 97).

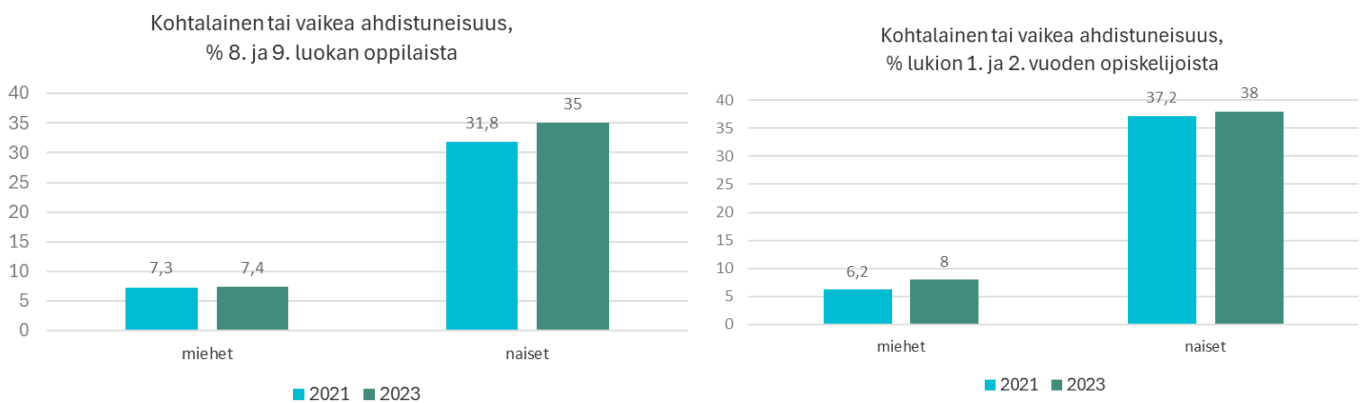
Yleisesti ottaen valtaosa tuusulalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin, on tyytyväinen elämäänsä ja arkirytmii on kunnossa. Tuusulalaisista 4. ja 5. luokkalaisista 84,2 % koki olevansa erittäin tyytyväinen tai melko tyytyväinen omaan elämäänsä. Tuusulalaisista 8. ja 9. luokkalaisista puolestaan 64,8 % oli erittäin tai melko tyytyväisiä. Luvut lähes vastaavat koko maan tuloksia. Kokonaisuudessaan nuorten tyytyväisyyden aste on hyvä; toisaalta on huomattava, että yli kolmasosa 8. ja 9. luokkalaisista ei koe olevansa tyytyväinen omaan elämäänsä.

Lähes kaikilla nuorilla on jokin harrastus: 95,9 % 8. ja 9.luokkalaisista harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa. Toisaalta vain noin puolet nuorista tietää asuinalueen harrastusmahdollisuuksista.

Raittius nuorten keskuudessa on viime vuosina lisääntynyt, ja tuusulalaiset 8.-9 luokkalaiset nuoret raittiimpia kuin valtakunnallisesti keskimäärin. Sähkösavukkeiden käyttö on Tuusulan nuorten keskuudessa lisääntynyt, ja yhä nuoremmat ovat kokeilleet edes kerran.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tilassa on havaittavissa ongelmien kasautumista ja hyvinvoinnin polarisoitumista. Osalla lapsista ja nuoria hyvinvointia kuormittavat monet erilaiset tekijät, kuten sairastelu, ahdistuneisuus, kiusaaminen tai sosiaalisten tilanteiden pelko, joiden taustalla voi olla monia erilaisia tekijöitä.

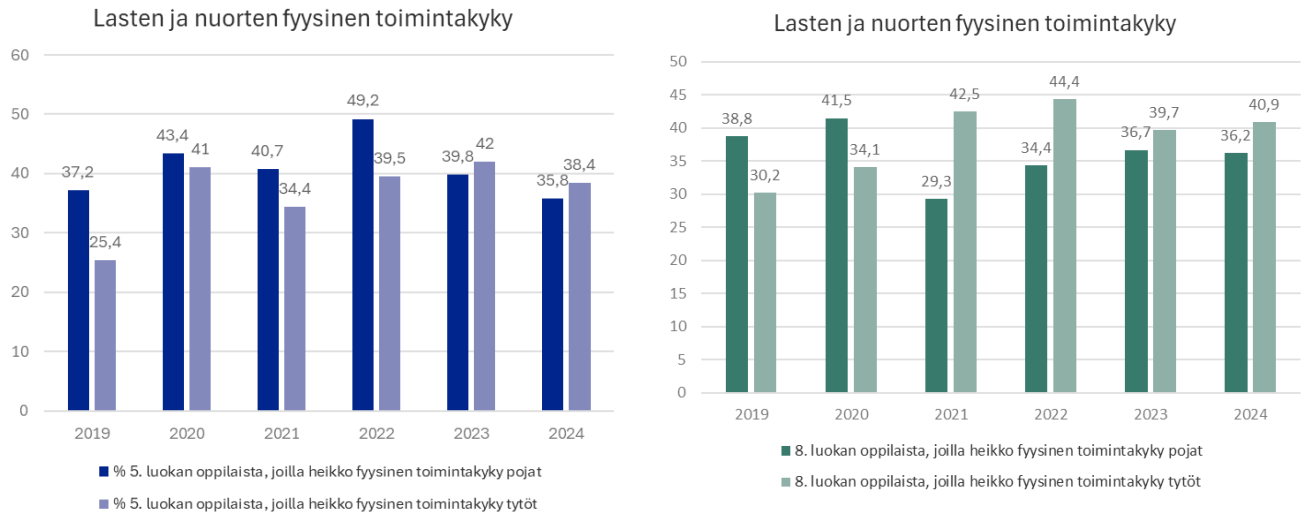
Oman terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien oppilaiden osuus on kasvanut erityisesti tytöillä. Yläkouluikäisillä tytöillä on myös poikia enemmän yksinäisyyden kokemuksia, huonompi keskusteluyhteys vanhempien kanssa, matalampi tyytyväisyys elämään sekä lisääntynyttä sosiaalista ahdistuneisuutta.

Vähintään tunnin päivässä liikkuvia on tuusulalaisista 8. ja 9.luokkalaisista 22,3 %. Liikkumissuosituksista vähemmän liikkuu siis 77,7 % ikäryhmästä. Riittävästi liikkuvien nuorten määrä on laskenut vuodesta 2021 (25,6 %). Liikkumissuosituksen mukaisesti 4. ja 5. luokkalaisista liikkuu 42,4 %, mikä vastaa valtakunnallista keskiarvoa. Myös tässä ikäryhmässä yli puolet, 57,6 %, liikkuu vähemmän kuin suosituksen mukaisen tunnin päivässä. Positiivista on, että yli puolet (52,1 %) 8. ja 9. luokan oppilaista harrastaa liikuntaa ohjatusti vähintään viikoittain.

Move! -mittaus

Move! on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkalaisille suunnattu valtakunnallinen fyysisen toimintakyvyn mittaussjärjestelmä, jonka tarkoituksena on kannustaa oppilaita huolehtimaan fyysisestä kunnostaan. Tutkimus toteutettiin edellisen kerran syksyllä 2024.

Tulosten mukaan kestävyyskunto on parantunut molemmissa ikäluokissa sekä tytöillä että pojilla. Erityisesti 5. luokkalaisilla pojilla on tapahtunut positiivista muutosta edellisvuoteen. Liikkuvuuden osalta tulokset ovat kuitenkin heikentyneet lähes kaikilla, poikkeuksena 5. luokkalaiset pojat.

Fyysinen toimintakyky on huolestuttavalla tasolla 37,8 %:lla tuusulalaisista 5. ja 8. luokan oppilaisista. Luku vastaa valtakunnallista keskiarvoa. Erityisesti 8. luokkalaisten tyttöjen tulokset ovat hieman heikentyneet, ja jopa 40 %:lla 8.luokkalaisista tytöistä on huolestuttava fyysinen toimintakyky.

Lastensuojeluilmoitukset Tuusulassa

Esimerkki toimivasta yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa on Keusoten kehittämä jalkautuvan konsultaation Messii-toimintamalli, joka Tuusulassa vakiintui käyttöön vuonna 2023. Toimintamallin tarkoituksena on tarjota sosiaalityön osaamista matalalla kynnyksellä perheille ja ammattilaisille asiakkaan omassa toimintaympäristössä, ilman lastensuojelun asiakkuutta.

Keusotelta saadun tilaston mukaan Tuusulassa on vuonna 2024 ollut 144 Messii-tapaamista ja konsultaatiota, joista valtaosa on toteutunut kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Tuusulan lastensuojeluilmoitusten ja asiakasohjaukseen ohjautuneiden uusien asiakkaiden lukumäärä on kääntynyt laskuun edellisvuosien jyrkän nousun jälkeen.

	2024	2023	2022	2021	2020
Lastensuojeluilmoitusten määrä	1863	1893	1598	1345	1256
Asiakasohjaukseen ohjautuneet uudet asiakkaat	645	767			
Palvelutarpeen arvioinnit	333	319			

Palvelutarpeen arviointiin ohjautuneiden uusien asiakkaiden ikä oli useimmiten 13–15-vuotta, 7–10-vuotta tai 2–4-vuotta. Asiakkaista 65 %:lla kyseessä oli ensimmäinen palvelutarpeen arviointi. Ensimmäinen tarve oli useimmiten jokin seuraavista:

- 1) Muu vanhemmuuteen ja vanhempien jaksamiseen liittyvä huoli
- 2) Vanhemman päihteidenkäyttö
- 3) Koulunkäynnin haasteet
- 4) Lähisuhde tai perheväkivalta
- 5) Muu huoli lapsen tai nuoren kehityksestä.

Huolenaiheet korreloivat muiden lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvien tutkimustulosten kanssa.

Tuusulan asukastutkimuksen tuloksia

Tuusulassa toteutettiin loppuvuodesta 2024 asukastutkimus, jonka tavoitteena oli selvittää kunnan vahvuuksia, heikkouksia, vetovoimatekijöitä ja tunnettuutta. Tulokset perustuvat 977 vastaukseen, joista Tuusulan asukkaiden osuus on 477 henkilöä. Vastaajista 82 % oli työikäisiä, 65–74-vuotiaita 14 % ja yli 75-vuotiaita 4 %.

Tuusulalaisista vastaajista lähes 70 % viihtyy kotikunnassaan hyvin tai erittäin hyvin. Tuusula koetaan turvalliseksi, rauhalliseksi ja kehittyväksi. Myös luonto, kulttuuri ja palvelut ovat kuntaa kuvaavia sanoja ("Mitä sinulle tulee ensimmäisenä mieleen Tuusulasta?"). Kyselyyn vastanneiden sitoutuminen kuntaan on varsin vahvaa: vastaajista 70 % aikoo asua Tuusulassa seuraavan kolmen vuoden ajan erittäin tai melko todennäköisesti.

Vastaajien käyttämissä palveluissa korostuivat liikunta- ja harrastepalvelut, 58 %, ja tapahtuma- ja kulttuuripalvelut, 53 %. Nämä olivat myös tunnetuimpia kunnan palveluita yhdessä opetukset ja varhaiskasvatuksen kanssa. Tärkeimpinä palveluina pidettiin edellisten ohella julkista liikennettä, kaupallisia palveluita, opetus- ja koulutuspalveluita sekä katujen kunnossapitoa. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista kunnan palveluissa pidettiin myös tärkeänä.

Vastaajat ovat huolissaan nopeasta rakentamisesta, luontokohteiden katoamisesta ja palveluiden heikentymisestä tai liiasta keskittymisestä. Vastaajista osa kokee turvattomuuden lisääntyneen, ja erityisesti kunnan liikenneturvallisuustilanne huolettaa monia.

Asumisen ja elämisen tarpeisiin liittyvään kysymykseen vastaajat ovat nostaneet nuorten ja lasten hyvinvoinnin, erityisesti harrastusmahdollisuudet ja ennaltaehkäisevät palvelut, ikäihmisten tarpeiden huomioimisen palveluissa ja rakentamisessa, joukkoliikenteen kehittämisen, yhteisöllisyyden ja viihtyvyyden lisäämisen sekä turvallisuuden ja siisteyden, kuten katuvalaistuksen parantamisen. Monet asukkaat toivovat Tuusulan metsien ja viheralueiden säilyttämistä ja suojelemista, sillä ne ovat tärkeitä asukkaiden hyvinvoinnille ja virkistyskäytön kannalta.

5 Hyvinvointia ja terveyttä kunnan toiminnalla

Lapsiystävällinen kunta

Tuusulan kunta hyväksyttiin joulukuussa 2022 mukaan UNICEFin Lapsiystävällinen kunta -toimintamalliin, joka perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen. Mallin tavoitteena on auttaa kuntia tekemään lasten hyvinvoinnin kannalta oikeita ratkaisuja kunnan hallinnossa ja lasten arjen palveluissa sekä edistämään erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten oikeuksia. Malli ottaa huomioon erityisesti yhdenvertaisuuden, lapsen edun, oikeuden elämään ja kehittymiseen sekä osallisuuden.

Tuusulan Lapsiystävällinen kunta -toimintasuunnitelmassa kuvataan kunnan visio Lapsiystävällinen kunta -työlle. Tuusulalaisille lapsille ja nuorille halutaan tarjota hyvä elämä seuraavat näkökulmat huomioiden:

- Tuusulassa lapset ja nuoret kokevat, että heidän ajatuksensa huomioidaan aidosti.
- Lapset ovat tasa-arvoisia kunnan asukkaita. Jokaisella lapsella on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua.
- Lapset voivat suunnitella, arvioida ja kehittää kunnan palveluita.
- Lapset ja aikuiset saavat tietoa lapsen oikeuksista. Lapset ja nuoret rohkaistuvat toimimaan kansalaisyhteiskunnassa ja kokevat itsensä lähiyhteisön arvokkaiksi jäseniksi.
- Tuusula edistää lapsen oikeuksia kunnan päätöksenteossa, hallinnossa ja palveluissa.
- Lasten ja nuorten tietämys omasta arjestaan ja lapsivaikutusten arviointi vaikuttavat kunnan päätöksentekoon ja kunnan kehittämiseen.
- Lapsiin kohdistuvat toimenpiteet näkyvät Tuusulan taloudessa.

Toimintasuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat seuraavat:

- Lasten ja nuorten harrastusten ja vapaa-ajan toiminnan saavutettavuus paranee
 - Lisätään keinoja, joilla erityisesti 12–15-vuotiaat tuusulalaiset pääsevät osallistumaan harrastustoiminnan ja vapaa-ajan suunnitteluun ja järjestämiseen.
 - Kehitetään monikielistä ja -kanavaista tiedottamista kerho-, harrastus- ja vapaa-ajan mahdollisuuksista.
- Lasten näkemykset ja kokemukset vaikuttavat ympäristön suunnitteluun
 - Luodaan toimintamalli ja ohjeistus lasten ja nuorten näkemyksien systemaattisempaan kuulemiseen sekä selvittämiseen osana maankäytön ja tilojen suunnitteluprosesseja.
 - Lisätään nuorten tietoisuutta mahdollisuuksista osallistua kaupunkiympäristön suunnitteluun, mm. käymällä kertomassa kaavoituksesta ja muista kaupunkiympäristön suunnitteluprosesseista osana yläasteen ja/tai lukiolaisten yhteiskuntaopin tai maantieteen kursseja sekä pitämällä lasten ja nuorten toimintaympäristön kannalta keskeisten suunnitteluhankkeiden osalta lapsille ja nuorille suunnattuja työpajoja yhteistyössä päiväkotien ja/tai koulujen kanssa.
- Lapsia koskevaa tietoa hyödynnetään eri lapsiryhmien kannalta monipuolisesti
 - Lapsia koskevaa tilastotietoa (tutkimus- ja viranomaistietoa) on hyödynnetty monipuolisesti toiminnan suunnittelussa.
 - Kokemustiedon kautta on tunnistettu ilmiöitä, joita on tarpeen analysoida. Erityisesti syrjinnän vaarassa tai haavoittuvassa asemassa olevien lasten ja nuorten näkökulmien selvittämiseen panostetaan.
- Ymmärrys lapsen oikeuksista lisääntyy
 - Laaditaan sähköinen koulutusmateriaali, jota hyödynnetään kunnan työntekijöiden ja luottamushenkilöiden perehdyttämisessä. Materiaali sisältää ”Johdatus lapsen oikeuksiin” -osion hyödyntäen Kansallisen lapsistrategian koulutusta.
 - Järjestetään perehdytystilaisuuksia, joissa lapsen oikeudet ovat esillä. Tilaisuuksissa käsitellään lapsen oikeuksien lakisääteisyttä, yleisperiaatteita ja käytäntöjä sekä Tuusulan kunnan toimintasuunnitelman sisältöjä ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tilaisuuksia järjestetään henkilöstölle ja muille kohderyhmille (lapset ja nuoret, kunnan asukkaat, järjestöt, kumppanit) luontaisissa kohtaamispaikoissa kuten päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotiloilla ja kaikille avoimissa kuntalaisilloissa.
 - Kaikki Tuusulan kunnan toimialueet osallistuvat vuotuisen lapsen oikeuksien viikon toteuttamiseen.
- Lapset ja nuoret otetaan huomioon päätöksenteossa
 - Laaditaan ja kuvataan LAVA-prosessi ja sen vaiheet.

- o Laaditaan koulutussuunnitelma. Vastuutetaan osallistuminen LAVA-koulutukseen esihenkilöille, valmistelijoille, asiantuntijoille ja muille kiinnostuneille (eOppiva: Lapsen oikeudet – Työkaluina lapsivaikutusten arviointi ja lapsibudjetointi)

LYK-työtä koordinoi monitoimijainen työryhmä, jossa on mukana myös mm. nuorisovaltuuston edustaja. Tietoisuutta LYK-työstä sekä yhteisiä toimintamalleja lisätään yhteistyössä järjestö- ja seuratoimijoiden sekä muiden kumppanien kanssa.

Ensimmäisiä toimenpiteitä on jo käynnistetty. Tavoitteen *Lasten ja nuorten harrastusten ja vapaa-ajan toiminnan saavutettavuus parane*e toteuttamiseksi järjestettiin syksyllä 2024 Hyrylässä, Jokelassa ja Kellokoskella alueelliset harrastusmessut. Messut järjestetään myös tulevana syksynä. Tavoitteen *Lasten näkemykset ja kokemukset vaikuttavat ympäristön suunnitteluun* yhtenä toimenpiteenä lapsia ja nuoria osallistetaan Lahelan koulun ja päiväkodin toiminnallisten vaatimusten määrittelyyn.

Osana LYK-työn kokonaisuutta Tuusulan osallistuvaa budjetointia toteutetaan vuosina 2026–2027 Lasten osbuna, jonka valmistelutyö on käynnistynyt Valta lapsille -työpajoilla. Valmistelussa on myös kunnan henkilöstölle ja luottamushenkilöille suunnattu koulutusmateriaali mm. lapsen oikeuksista.

Lapset ja lapsiperheet

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa kiinnitetään huomiota lasten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja kokopäiväpedagogiseen toimintaan oppimiskokemusten toteuttamiseksi. Varhaiskasvatusta tarjotaan kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa.

Kausilla 2023–2024–2025 varhaiskasvatuksen painopisteet ovat olleet lapsen osallisuus vertaisryhmässä sekä kokopäiväpedagogiikka. Observointien tulokset osoittavat, että ulkona tapahtuvan toiminnan pedagogiikka on kehittynyt erityisesti. Lasten liikkumista ja kuormittavampaa liikuntaa päivän aikana tulee edelleen lisätä lasten liikuntasuositusten mukaisesti.

Varhaiskasvatukseen hakeudutaan läpi vuoden. Edellisten kolmen vuoden ajan varhaiskasvatuksessa elokuussa aloittaneiden lasten määrä on ollut 100 lasta enemmän kuin edellisellä vuonna.

Keväisin hakijoita palveluihin on ollut yhteensä 100–120 lasta.

vuosi	2020	2021	2022	2023	2024
alle 3 v.	182	208	278	346	347
lapset yhteensä	1125	1170	1378	1456	1585

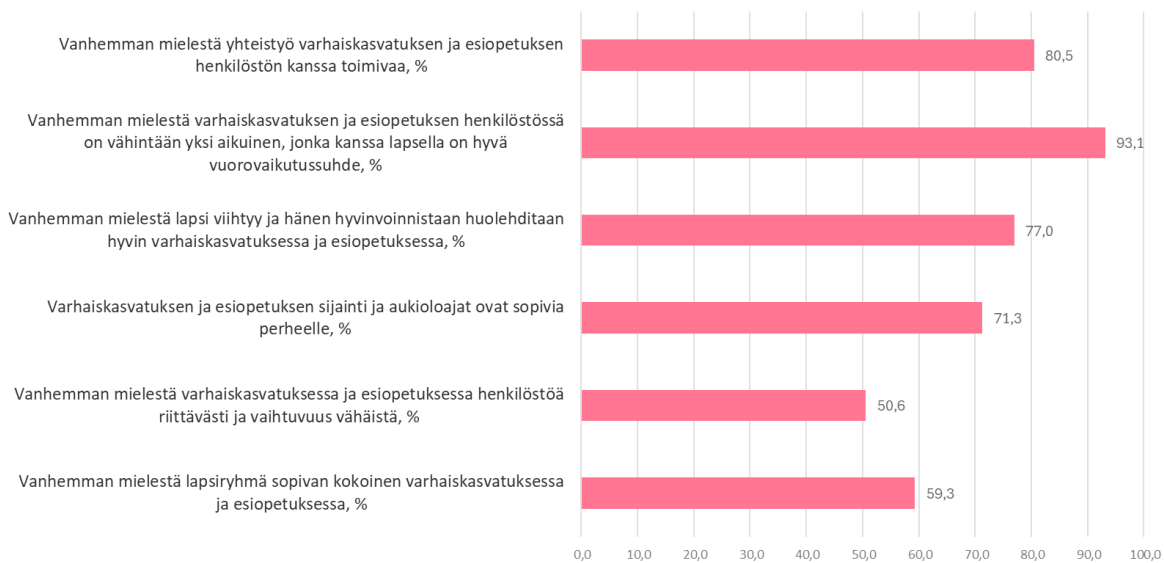
Varhaiskasvatuksen lapsiperheiden ohjaajat tekevät ennaltaehkäisevää matalan kynnyksen ohjausta yhteistyössä vanhempien ja varhaiskasvatuksen kanssa. Työssään lapsiperheiden ohjaajat ovat tunnistanee useita perheiden arkea kuormittavia ilmiöitä, joita on havaittu myös avoimen varhaiskasvatuksen piirissä.

Vanhempien ja perheiden tukemiseksi varhaiskasvatustyösköissä (päiväkodit ja perhepäivähoito) toteutettiin suunnitelmallisesti kuukausittaisia kohtaamisia asiakasperheiden kanssa. Säännöllisten vapaamuotoisten kohtaamisten tavoitteena on vahvistaa perheiden hyvinvointia, osallisuuden kokemuksia sekä yhteisöllisyyttä.

FinLapset -kyselytutkimukseen vastanneista vanhemmista 80 % kokee yhteistyön varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kanssa toimivaksi. Lähes 80 % näkemys on, että lapsi viihtyy ja hänen hyvinvointiaan huolehditaan hyvin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Noin puolet vastanneista kokee resurssit ja henkilöstön pysyvyyden riittäviksi. Lapsiryhmän sopivan kokoiseksi arvioi lähes 60 % vastanneista vanhemmista.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Tuusulan kunnan varhaiskasvatuksen yhdeksi tavoitteeksi vuodelle 2025 on asetettu huoltajien entistä suunnitelmallisemmat tapaamiset. Suunnitelmallisilla, kuukausittaisilla kohtaamisilla pyritään vahvistamaan lasten ja perheiden hyvinvointia, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Toimintamalli otettiin toimintayksiköissä (päiväkodit ja perhepäivähoito) käyttöön syksyllä 2024. Suunnittelussa on hyödynnetty mm. asiakaspalautteita, toimintayksiköiden omia tarpeita sekä ajankohtaisia teemoja.

Esimerkkejä kohtaamisista:

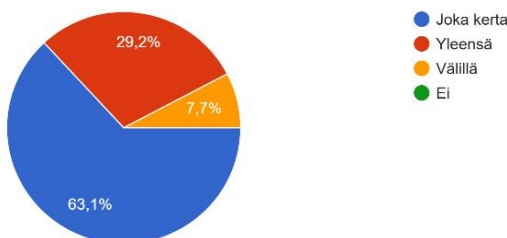

Oppiminen ja oppimisen tuki

Koulujen hyvinvointityö on satsaamista oppilaiden, opiskelijoiden ja henkilökunnan hyvään ja sujuvaan arkeen turvallisissa ja terveellisissä oppimisympäristöissä. Tuusulan kaikki peruskoulut ovat esimerkiksi mukana ProKoulu -toiminnassa. ProKoulu -toimintamalli tukee kasvatusyhteisön positiivisen toimintakulttuurin kehittämistä painottaen sosiaalisten taitojen opettamisen ja ohjaamisen merkitystä toivotun käyttäytymisen tukemisessa.

Koulujen maksutonta harrastus- ja kerhotoimintaa järjestetään eri puolilla kuntaa Harrastamisen Tuusulan mallin mukaisesti sekä opetushallituksen tukemana. Läpi lukuvuoden toimivia HSM-harrastusryhmiä on yhteensä 50, ja niissä harrastaa kaikkiaan noin 600 lasta ja nuorta. Harrastus- ja kerhotoimintaa järjestetään koulupäivän yhteydessä, joko ennen tai jälkeen koulupäivän. Tarjontaa suunnitellaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa, ja toimintaa ohjaavat yhteistyötahojen ohjaajat sekä koulujen oma henkilöstö.

Oliko harrastuksessa kivaa?
195 vastausta

Lukuvuoden 2025–2026 aikana harrastustoimintaa kohdennetaan erityisesti niille lapsille ja nuorille, joilla ei ole mieluisaa harrastusta sekä erityistä tukea tarvitseville lapsille.

Hyvinvointialueuudistuksen myötä opiskeluhuollon ja opetuksen järjestäjän yhteistyörakenteita, tiedottamista sekä tiedonsiirron käytänteitä on arvioitu ja kehitetty aktiivisesti. Opiskeluhuollon

henkilöstön saatavuudessa on ollut ajoittain haasteita. Tämänhetkinen tilanne opiskeluhuollon henkilöstön osalta on hyvä, ja kaikki tehtävät on täytetty.

Oppivelvollisuuslain muutoksen myötä oppilaalle tuli hakeutumisvelvollisuus toisen asteen koulutukseen perusopetuksen suorittamisen jälkeen, ja asuinkunnalle valvontavastuu oppivelvollisuuden suorittamisesta. Tuusulassa perusopetuksen päättävät oppilaat saavat pääsääntöisesti toisen asteen koulutuspaikan heti yhteishaun päätyttyä, tai elokuun alkuun mennessä. Vuosittain noin 2–5 oppilaan kohdalla tehdään elokuun valtakunnallisen tilastointipäivän jälkeen tehostettua ohjausta tai opiskelu- paikan osittamispäätös toisen asteen koulutukseen.

Viimeisten vuosien aikana on näkynyt kasvava trendi toisen asteen opintojen keskeyttämisessä. Tuusulassa ilman opiskelupaikkaa olevista nuorista tulee ilmoituksia vuosittain n. 8–15 kappaletta ilmoituksen jälkeen ohjaus- ja valvontavastuuta toteutetaan yhteistyössä opetustoimen ja etsivän nuorisotyön kanssa, ja tarvittaessa tehdään monialaista yhteistyötä myös muiden toimijoiden kanssa.

Uudistettu perusopetuslaki astuu voimaan 1.8.2025. Uudistuksen myötä esi- ja perusopetuksesta poistuu oppimisen kolmiportainen tuki, ja tilalle tulevat ryhmäkohtainen ja oppilaskohtainen tuki. Lain tavoitteena on, että mahdollisimman moni oppilas opiskelee omassa lähikoulussaan perusopetuksen oppimäärän asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Tuusulassa on käynnistetty lakiuudistuksen mukaisen toimenpiteiden valmistelu ja kuntakohtaisen opetussuunnitelman perusteiden päivittäminen. Päivitetyn opetussuunnitelman tulee olla valmis 1.8.2025. Siirtymäsäännön mukaan nykyiset tehostetun ja erityisen tuen päätökset ovat voimassa 31.8.2026 asti.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluiden tehtävänä on edistää eri ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja matalan kynnyksen osallisuutta. Vapaa-aikapalvelut toimii erilaisissa verkostoissa ja järjestää palveluita yhdessä kumppaneiden kanssa. Palvelualue luo harrastamisen edellytyksiä ja olosuhteita kuntalaisten käytäväksi.

Palvelualueen kehittämistoimia ohjaavat sosiaalisen vastuullisuuden teemat. Vapaa-aikapalveluiden yhteinen painopiste on kaikenikäisten kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen: lasten ja nuorten kohtaaminen, aikuisväestön liikkumisen edistäminen ja ikäihmisten toimintakyvyn varmistaminen. Toimintaa kehitetään yhdenvertaisuuden ja esteettömyyden eri ulottuvuudet huomioiden. Työn näkyväksi tekeminen ja arkinen hyvinvointiviestintä edistää osaltaan vapaa-aikapalveluiden saavutettavuutta.

Liikuntapalveluiden toiminta oli vilkasta. Tuusulanjärven tarjoamat talviliikuntamahdollisuuksia toteutettiin yhteistyössä paikallisten toimijoiden ja Järvenpään kaupungin kanssa. Kävijöitä järvellä oli kauden aikana noin 175 000 ja käyttöpäiviä kaikkiaan 111. Myös kaikissa kolmessa talviuintipaikassa (Jokela, Kellokoski ja Urheilukeskus) oli runsaasti kävijöitä. Talviuintitoimintaa kehitetään muun muassa käyttäjille tehdyn kyselyn tulosten ja asiakaspalautteiden pohjalta.

Urheilukeskuksen kokonaisuuden kehittämishanke parantaa harrastamisen ja liikkumisen olosuhteita entisestään. Hankkeen viimeisin vaihe, monitoimihalli Tekova Areena, avautui käyttäjilleen tammi-kuussa 2025. Monitoimihalliin on sijoitettu koululiikuntaan ja eri pallopeleihin soveltuva monitoimiliikuntasali, sisäjalkapallokenttä, kuntosali ja kaksi muuta sisäliikuntatilaa. Tuusulan kunta on päiväai-kaan urheilukeskuksen tilojen ja alueiden suurin käyttäjäryhmä.

Uimahallin ovet suljetaan peruskorjauksen ajaksi huhtikuussa 2025. Hallin peruskorjaus kestää alku- vuoteen 2026 saakka. Peruskorjauksessa korjataan uimahallin nykyisiä tiloja ja parannetaan niiden käytettävyyttä. Korjaussuunnitelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota tilojen esteettömyyden parantamiseen entisestään.

Tuusula osallistuu Suomi liikkeelle -ohjelmaan Liikkuva koulu- ja Move! -kehittämishankkeella. Hanke sisältää Liikkuva koulu -ohjausta ja -koordinoitua sekä liikkumis- ja elintapaneuvonnan palvelupolkujen (Move! – ja KouluPT) -toiminnan käynnistämisen prosessin. Tarkoituksena on edistää liikunnallisen toimintakulttuurin vahvistumista ja vakiintuvaa toimintaa koko Tuusulan perusopetukseen. Tavoitteena on luoda selkeä rakenne ja menetelmät tukitoimintaan oppilaiden oppimisen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tueksi. Kaikilla yläkoululaisilla on mahdollisuus osallistua liikkumis- ja elintapaneuvonnan (KouluPT) sekä liikkumista edistävien palveluiden piiriin. Hankkeessa tehdään vahvaa yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa.

Nuorisopalvelut

Nuorisotyön organisointia tarkasteltiin kuntatasolla, ja alueellinen nuorisotyö päätettiin muuttaa nuorisopalveluiksi 1.1.2025 alkaen.

Nuorisotyössä hyvinvointia edistettiin yhteisöllisen nuorisotyön menetelmien keinoin. Nuorille tarjottiin mielekästä vapaa-ajan toimintaa omassa ikäryhmässä turvallisten aikuisten ohjaamana nuorisotiloilla, tapahtumissa ja retkillä. Toimintaa monipuolistettiin tavoittamaan yhä moninaisempia kohde-ryhmiä, ja koulunuorisotyötä lisättiin kattamaan lähes kaikki Tuusulan peruskoulut ja toisen asteen oppilaitokset.

Yhteiskunnallista nuorisotyötä toteutettiin vahvistamalla nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia toiminnassa ja tukemalla nuorisovaltuuston toimintaa. Nuorten osallistumista toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen vahvistettiin nuorisotiloilla ja nuoria kannustettiin mukaan osallistavan budjetoinnin prosesseihin. Kohdennetun nuorisotyön otetta aloitettiin lisäämään nuorisopalveluihin Ankkuri-toimintamallin ja kohdennetun pienryhmätoiminnan muodoissa.

Nuorisotyössä otettiin käyttöön Nuodo -raportointijärjestelmä ja toiminnalle luotiin pidempiaikaiset laadulliset mittarit. Nämä toimenpiteet tukivat tiedolla johtamisen kehitysprosessia alueellisessa nuorisotyössä.

Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelut tuottaa saavutettavia palveluja kaikille ikäryhmille, ja mahdollistaa kuntalaisten pääsyn tiedon, sivistyksen ja elinikäisen oppimisen pariin. Kulttuuripalvelut toteuttavat erilaisia kulttuuri-tapahtumia ja -palveluita usein yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Tuusulan kulttuurikasvatussuunnitelmat tavoittavat lasten ja nuorten kaikki ikäluokat nuoriin aikuisiin asti, kun II asteen kulttuurikasvatussuunnitelman otettiin käyttöön. Kulttuurikasvatussuunnitelmia on toteutettu aktiivisesti.

Vuoden 2024 aikana on valmisteltu alueellista kulttuurihyvinvointisuunnitelmaa yhteistyössä naapurikuntien ja hyvinvointialueen kanssa. Alueellinen kulttuurihyvinvointisuunnitelma ohjaa toimintaa, joka tavoitteena on hyvinvointia lisäävän kulttuuri- ja taidetoiminnan saaminen osaksi hyvinvointialueen ja kunnan palveluja.

Valtakunnallinen Kaikukortti parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien aikuisten, nuorten ja perheiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä. Tuusulassa Kaikukortti otettiin käyttöön vuonna 2023. Kaikukorttia jakavat omille, tuusulalaisille asiakkailleen sosiaali- ja terveysalan tai hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimijat. Vuoden 2024 aikana Kaikukortteja jaettiin 273 kappaletta.

Nuorten aikuisten palvelut

Nuorten aikuisten palveluissa keskityttiin vuonna 2024 kohtaavaan asiakastyöhön. Hyvinvoinnin ja työllisyyden edistämisen palveluita tarjottiin nuorten yksilöllinen tilanne huomioiden. Alle 30- vuotiaiden matalan kynnyksen ohjaus ja neuvontapalvelussa Ohjaamossa nuoria tavattiin vuonna 2024 kaikkiaan 369 kertaa, ja ohjausta annettiin mm. yleistä työelämää koskevissa, mielen hyvinvoinnin, asuminen ja koulutuksen asioissa, sekä tuki- ja raha-asioissa. Nuorten starttipajalla ja etsivässä nuorisotyössä oli valmennettavia ja ohjattavia tuusulalaisia yhteensä 235 henkilöä.

Kesällä 2024 Tuusulassa toteutettiin nuorten kesätyöllistämistuen ja kunnan tarjoamien kesätyöpaikkojen rinnalla ensimmäistä kertaa kesäyrittäjyysohjelmat, joka tarjosivat 15–25-vuotiaille nuorille aintulaatuisen mahdollisuuden oppia yrittäjyyden ja työelämän taitoja ja perustaa oma yritys ja toimia kesän ajan yrittäjinä. Ohjelmiin valittiin 17 nuorta, joille myönnettiin kaksi 200 € arvoista kesäyrittäjyysseteliä vastineeksi elinkeinotoiminnasta ja liiketoimintasuunnitelmasta. Ohjelmat toteutettiin kahden kumppanin voimin. Nuoria motivoi yrittäjyyteen erityisesti mahdollisuus toteuttaa omia unelmiin, mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön ja mahdollisuus työllistää itse itsensä. Kesäyrittäjä-ohjelmaan osallistuneista yli 90 % pitivät ohjelmiin osallistumista hyödyllisenä ja aikoo jatkaa liiketoimintaansa myöhemminkin.

Sana haltuun –hanke oli Tuusulan kirjaston, nuorten aikuisten palveluiden ja työllisyyspalveluiden yhteishanke, joka toteutettiin Aluehallintoviraston hankerahoituksella ajanjaksolla 1.8.2023-5.9.2024. Hankkeen tavoitteena oli työttömien aikuisten luku- ja kirjoitustaidon vahvistaminen ja tämän myötä heidän työelämävalmiuksien parantaminen. Hankkeessa järjestettiin viikoittaisia työpajoja, joissa tehtiin luovia kirjoitusharjoituksia, luettiin kirjoja sekä keskusteltiin lukemiseen ja kirjoihin liittyvistä aiheista. Hankkeessa toteutettiin myös kirjastovierailuja, museovierailuja, retkiä sekä yhteistä ajanviettoa. Asiakkaat olivat nuoria ja työikäisiä aikuisia.

Hankkeen lopussa työpajoihin osallistuneilta kysyttiin, oliko suhtautuminen lukemiseen ja kirjoittamiseen muuttunut hankkeen aikana ja millä tavoin. Hankkeen palautteista oli nähtävissä se, että pidempään hankkeen työpajoissa mukana olleiden oli helpompi sanoittaa näitä muutoksia suhtautumisessa kirjoittamiseen ja lukemiseen. Osallistujat muun muassa kertoivat, että itsekriittisyys tekstin tuottamista kohtaan oli vähentynyt, ajatus omasta kirjoittamisesta oli vahvistunut positiivisesti ja kynnys kirjoittamiseen oli madaltunut.

Työllisyyspalvelut

Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirrettiin työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille 1.1.2025 alkaen. Valmistelua tehtiin tiiviissä yhteistyössä vuodesta 2022 vuoden 2024 loppuun saakka kuuden kunnan, TE-toimiston, hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien kesken. Valtion aiemmin hoitamat tehtävät asiakastyön, palvelujen järjestämisen, tukien rahoittamisen, maksatusten ja erilaisten yhteistyömuotojen koordinoinnin osalta siirrettiin lakisääteisesti kuntien tehtäväksi. Palvelurakenteen muutos on historiallinen ja merkitykseltään laaja kuntien ottaessa vastuun yli 100 uudesta tehtävästä.

Vuoden 2025 alussa aloittaneen Keski-Uudenmaan TE-palveluiden painopistekohderyhmiä ovat nuoret, pitkäaikaistyöttömät, maahanmuuttajat sekä työnantajat ja yritykset. Valmistelutyön yhteydessä Tuusula ja muut Keski-Uudenmaan kunnat painottivat palveluiden tuomista lähemmäs kuntalaisia, tiiviimmin osaksi kunnassa tuotettavia muita palveluita.

Palvelurakenteen muutos tuo ennen kaikkea julkiset työllisyys- ja elinkeinopalvelut lähelle kunnan muiden palveluiden ekosysteemiä, mikä mahdollistaa uudenlaisen tai tuttujen yhteistyön muotojen

tehostamisen ja niiden kehittämisen tulevina vuosina. Vuoden 2025 aikana keskitytään erityisesti rakentamaan toimivat rakenteet sekä toimintamallit työllisyysalueen, kuntien, alueen yrityskehitysyhtiöiden, yritysten ja oppilaitosten välille uudenaikaisessa rahoitukseltaan kuntakeskeisessä toimintaympäristössä.

Maahanmuuttajapalvelut

Maahanmuuttajapalveluissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia toimintakauden aikana. 1.1.2025 voimaan tulivat yhtäaikaaisesti TE-uudistus ja kotoutumislain uudistus. Kotoutumislain uudistuksessa kunnalla säilyy edelleen yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien ja kotoutuja-asiakkaiden kotoutumisen edistämisestä. Uudistukseen valmistauduttiin vuosien 2023–2024 aikana tekemällä tiivistä yhteistyötä TE-palvelujen, hyvinvointialueen ja kuuden kunnan kesken.

Tuusulassa vieraskielisten määrä on kasvanut merkittävästi toimintakauden aikana. Vuoden 2023 lopussa Tuusulassa oli yhteensä 3372 vieraskielistä asukasta (Tilastokeskus 31.12.2023), joka on 8,2 kaikista tuusulalaisista. Ulkomaan kansalaisia oli 5,8 %. Lisäystä vuoteen 2021 vieraskielisten osuudessa on noin 600 henkeä. Suurimmat vieraskielisten ryhmät Tuusulassa ovat viro, venäjä, englantia ja ukraina.

Maahanmuuttajapalveluissa asiakasmäärä on kolminkertaistunut vuosien 2021–2025 aikana. Yhteensä kotoutumisajalla olevia palveluiden piirissä oli helmikuussa 2025 yhteensä 330 henkeä, joista suurimpana ryhmänä tilapäistä suojelua saavat kotikuntaa hakeneet ukrainalaiset. Maahanmuuttajapalvelut antoivat ohjausta ja neuvontaa vuoden 2023 aikana yhteensä 2403 kertaa, ja tarve on kasvava. Neuvontojen viisi yleisintä teemaa ovat olleet Kelan tukiin liittyvä neuvonta, asuminen, talousasiat, oleskelulupa-asiat. kansalaisuuteen ja perheenyhdistämiseen liittyvä neuvonta sekä kouluun ja varhaiskasvatukseen liittyvät asiat.

Tuusulassa asuvien maahanmuuttajien hyvinvointia ei ole erikseen tutkittu. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen MoniSuomi 2022- tutkimuksen päälöydösten mukaan Suomeen muuttanut väestö voi keskimäärin hyvin. Suurimmalla osalla on vähintään yksi ystävä Suomessa, sekä kohtalaisen vahva osallisuuden ja päivittäisen elämän turvallisuuden kokemus. Useimmat maahan muuttaneet kokevat myös terveytensä hyväksi, ja he raportoivat vähemmän pitkäaikaissairauksia kuin koko väestö keskimäärin. Syrjäntäkokemukset ovat erityisen yleisiä maahan muuttaneessa väestössä, sillä 43 prosenttia oli kokenut syrjintää edellisen 12 kuukauden aikana. Vuosien 2018 ja 2022 välillä lääkärin, hoitajan ja hammaslääkärin vastaanottopalvelujen tarve kasvoi merkittävästi. Tulokset vahvistavat aiempaa tietoa siitä, että taustamaaryhmissä ja sukupuolten välillä on edelleen suuria eroja terveydessä, hyvinvoinnissa, osallisuuden kokemuksissa ja palvelujen tarpeenmukaisessa saamisessa.

Maahanmuuttajien hyvinvointiin liittyvissä asioissa kunnan maahanmuuttajapalvelut tekee tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimijoiden, kuten osallisuustiimin, sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Merkittävää järjestöyhteistyötä ja kumppanuustoimintaa tehdään Autetaan Yhdessä Tuusulassa ry:n, MLL:n Ystäväksi Maahanmuuttaja-äidille toiminnan, Luetaan Yhdessä toiminnan sekä Tuusulalan seurakunnan kanssa. Yhteistyö järjestökumppanien kanssa korostuu erityisesti työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien, kuten kotiäitien ja pitkäaikaissairaiden, kanssa.

Asuminen

Tavoitteena on mahdollistaa kunnassa kaavoituksella ja tonttien luovutuksella mahdollisimman monipuolinen asuntotarjonta sekä talotyypin, hallintamuodon että sijainnin mukaan, jotta asumisen vaihtoehdot kuntalaisille ovat laajat ja moninaiset.

Tuusulan asuntopoliittisessa ohjelmassa ikääntyneiden asuminen on nostettu yhdeksi keskeiseksi teemaksi, ja kunnassa on panostettu ikääntyneiden asumisen kehittämiseen. Myös muiden erityisryhmien asumistarpeita on kehitetty suunnitelmallisesti.

Kaavoituksen sekä lähiympäristöjen suunnittelun ja toteutuksen tavoitteena on luoda viihtyisiä, turvallisia ja esteettömiä arkiympäristöjä, jotka kannustavat asukkaita liikkumaan ja edistävät arjen fyysistä aktiivisuutta. Tällä on laaja-alaisia ihmisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviä vaikutuksia. Turvallisen ja viihtyisän asuinympäristön ohella myös toimivilla lähipalveluilla ja luonnon läheisyydellä on suuri merkitys kaikkien kuntalaisten henkiselle ja fyysiselle hyvinvoinnille.

Tuusulan kunta onkin panostanut menestyksellisesti niin kunnan palveluverkon kehittämiseen ja uudistamiseen kuin laajoja käyttäjäryhmiä palveleviin ulkoilu- ja virkistysolosuhteisiin. Vuonna 2024 valmistui Jokelan alueen viher- ja ulkoliikuntapalveluiden kehittämissuunnitelma (VIPU) ja käynnistettiin Etelä-Tuusulan ja Kellokosken VIPU-työt.

Asumisneuvonta

Tuusulan kunta aloitti asumisneuvontapalvelun nuorille (alle 30-vuotiaille) ja ikääntyville vuonna 2022. Seuraavana vuonna palvelun toteuttamista jatkettiin nuorille aikuisille yhteisten palvelujen toimialueelta toimipisteenä Ohjaamo, ikääntyvien asumisneuvojan työskennellessä kasvun ja ympäristön toimialueella elinvoimatiimissä. Vuonna 2024 tehtiin rakenteellinen muutos niin, että molemmat asumisneuvojat aloittivat toimintakauden työpari-mallilla elinvoimatiimissä.

Asumisneuvonta on suunnattu kaikille kuntalaisille asumismuodosta riippumatta. Asumisneuvontaa on saatavilla niin ennaltaehkäisevänä kuin korjaavanakin palveluna. Asumisen häiriöt ovat moninaisia, ja asumisneuvonta on laaja-alaista asumissosiaalista työtä. Asumisneuvonnassa on yleisimmin selvitetty asiakkaan asumis- ja taloustilannetta, ja annettu niihin ohjausta ja neuvontaa. Asuntohakemusten tekeminen ja palveluohjaus ovat olleet yleisiä toimenpiteitä. Myös asumiseen liittyvät toimintakyvyn muutokset, asumisen ennakointi, itsenäistyminen ja asumisen taidot olivat usein toistuvia teemoja asumisneuvonnassa.

Kotitalouksien taloudellisen tilanteen kiristyminen ja valtakunnalliset etuuksien heikennykset ovat heijastuneet voimakkaasti asumisneuvonnan tapaamisiin. Asumisneuvonnan tapaamisissa on ratkottu paljon myös häättöön ja häättöprosessiin liittyviä teemoja. Asumisneuvonnan asiakasmäärät ovat olleet kasvussa, ja kasvun odotetaan jatkuvan. Kasvun taustalla on asumisneuvonnan aktiivinen verkostotyö ja palvelun tunnettuuden lisääntyminen. Vuonna 2023 asumisneuvonnassa oli henkilökohtaisia asiakastapaamisia 175 henkilön kanssa ja vuonna 2024 218 henkilön kanssa. Kuntalaisten kohtaamia erilaisissa tilaisuuksissa ja vierailuilla oli yhteensä useita tuhansia.

Talousneuvonta

Tuusulassa aloitettiin vuoden 2024 alussa walk in -periaatteella toimiva talousneuvola, jolle kunnan asumisneuvonta on järjestänyt puitteet. Toistaiseksi talousneuvola on järjestetty nuorten aikuisten toimipisteessä Ohjaamolla. Asumisneuvonnan lisäksi yhteistyöverkostoon kuuluvat edustajat työllisyyspalveluista, ulosotosta, talous- ja velkaneuvonnasta sekä hyvinvointialue Keusoten taloudellisen tuen tiimistä.

Talousneuvola tarjoaa puitteet ajanvarauksettomaan ohjaukseen ja neuvontaan arjen raha-asioihin liittyen, kuten budjetin suunnitteluun ja siinä pysymiseen, tai apua velkoihin liittyvissä tilanteissa ja ylivelkaantumisessa. Periaatteena on, että paikalle voi tulla pienen tai suuren asian kanssa. Talousneuvolaan voi myös soittaa.

Jokainen talousneuvola on tavoittanut keskimäärin kuusi asiakasta; suhteutettuna talousneuvolan resursseihin kävijämäärä on varsin hyvä. Työtä palvelun pysyvyyden turvaamiseksi ja juurruttamiseksi osaksi palveluita jatketaan markkinoinnin ja verkostotyön keinoin. Vuonna 2025 talousneuvola vie-dään myös osaksi Hyrylän terveyskeskuksen lähineuvontapisteen palveluvalikoimaa.

Ikääntyneille kohdennettu toiminta

Asuminen ja kotona asumisen tuki

Väestön ikääntyessä Tuusulan väestörakenne muuttuu tulevien vuosikymmenten aikana. Etenkin yli 75-vuotiaiden asukkaiden voimakas kasvu tulee muuttamaan myös asumisen tarpeita.

Tuusulan kunta on kehittänyt ikääntyneiden asumista kahdessa Ympäristöministeriön rahoittamassa tutkimuksessa. Ensimmäisessä hankkeessa (2021–2022) mm. kartoitettiin ikääntyneiden asumisen nykytilaa Tuusulassa. Toisessa hankkeessa (2022–2023) suunniteltiin ikäihmisille soveltuvaa asuinympäristöä sekä etsittiin uusia palvelumuotoja kotona asumisen tukemiseksi. Hankkeessa laaditun ikäystävällisen asuinkonseptin tavoitteena on toteuttaa yhteisöllinen ja ikäystävällinen asuinkortteli Rykmentinpuistoon. Kortteli on näillä näkymin etenemässä ja tulee tarjoamaan tulevaisuudessa erilaisia asumisvaihtoehtoja ikääntyneille.

Kunnan ikääntyneiden asumisneuvoja auttaa löytämään kotona asumista tukevia ratkaisuja, neuvoo vaihtoehtoisissa asumisen ratkaisuissa ja tukee asumisessa tapahtuvissa muutostilanteissa.

Vuosina 2023–2025 Tuusula osallistuu Tampereen yliopiston ja Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksen (entinen ARA) tutkimus- ja kehityshankkeeseen Tulevaisuuden senioriasuminen (TULE). TULE on yhteiskehittämishanke, jonka tavoitteena on luoda uusia tulevaisuuden asumisen konsepteja ja käytäntöjä senioriasumiseen Suomessa, sekä tuottaa ennakoitietoa asuntorakentamiseen ja kehitysehdotuksia senioriasumisen sääntelyyn.

Osallisuus, hyvinvointi ja toimintakyvyn ylläpitäminen

Ikäihmisten kotona asumista tukevaa olohuonetoimintaa järjestetään Jokelassa, Kellokoskella, Hyrylässä ja Riihikalliossa. Toiminnan koordinoivastuu on kuntatoimialan osallisuustiimissä, ja toiminnan ohjaajat olivat palkkatuella työllistettyjä. Vuoden 2024 aikana olohuonetoiminnassa kertyi koko kunnan tasolla yhteensä 3816 käyntikertaa. Kävijöille kohdennetun kyselyn mukaan olohuoneilla oli positiivinen vaikutus kävijöiden mielialaan ja olohuonetoiminta tuki ikäihmisten aktiivisuutta. Lisäksi kunta tekee yhteistyötä Tuusulan seurakunnan kanssa Hyvän Tuulen Tupa -toiminnassa.

Ikäihmisille suunnattu liikuntatarjonta Tuusulassa on monipuolista ja runsasta. Säännöllisiä liikuntaryhmiä toimii eri puolilla kuntaa useita kymmeniä sekä liikuntapalveluiden, liikuntaseurojen että eläkeläis- ja kansanterveysjärjestöjen toteuttamina. Erityisesti uimahalli ryhmäliikuntatiloineen ja kuntosaleineen on useille ikäihmisille tärkeä liikunnan ja virkistytymisen paikka. Uimahallin peruskorjauksen aikana senioreiden vesivoimisteluja tullaan järjestämään naapurikuntien uimahalleissa. Myös senioreiden kuntosaliryhmiä ja muuta ohjattua liikuntatarjontaa toteutetaan.

Kulttuuria ikäihmisille -toiminnan tavoitteena on tarjota taide- ja kulttuurielämyksiä tuusulalaisille ikäihmisille ja vanhuspalveluiden henkilökunnalle. Kulttuuripalvelut tuottaa vuosittain kaksi ikäihmisille kohdennettua kokonaisuutta: kulttuurisen palvelukotikiertueen sekä Vanhusten viikon ohjelmaa. Lisäksi kulttuuripalvelut organisoii Kotikonsertteja niille ikäihmisille, joiden on vaikeaa osallistua kodin ulkopuolella järjestettäviin kulttuuritapahtumiin.

6 Yhteenveto ja johtopäätöksiä

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa on lakisääteistä toimintaa: kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä alueensa elinvoimaa. Kunnan palvelut asukkaille tulee järjestää taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Kunta myös vastaa asukkaille järjestettävien palveluiden

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä
- 3) tuottamistavasta
- 4) tuottamisen valvonnasta sekä
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.

Kunnan onnistumista asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä voidaan arvioida erilaisiin mittauksiin, kyselyihin ja tilastoihin perustuvien indikaattorien pohjalta. Käytännössä kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä mitataan asukkaiden arjen kaikilla osa-alueilla. Siksi on tärkeää tunnistaa ja tunnustaa läpileikkaavuus: hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa ei tarkoita vain tiettyjä asukkaille tarjottavia palveluita, vaan kaikessa kunnan toiminnassa on mukana hyte-ulottuvuus.

Tuusulassa toteutuvien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimien kehityssuunta on ollut myönteinen. TEA-viisarin, eli terveydenedistämiskäytännön, Tuusulan kokonaistulos oli vuonna 2023 vastaava tai hieman korkeampi kuin koko maan ja hyvinvointialueen tulokset. Hyte-kertoimen mukaan maksettava valtionosuuden lisäosan suuruus on ollut kasvussa: vuonna 2021 hyte-lisäosa oli 759 900 euroa, vuonna 2024 summa oli 855 100 euroa, ja vuodelle 2025 laskelma on 855 141 euroa.

Väestön hyvinvointia kuvaavien tilastojen ja tutkimusten valossa tuusulalaisten hyvinvointi on pääasiassa hyvällä tasolla. Kouluterveyskyselyn mukaan valtaosa tuusulalaisista lapsista ja nuorista voi hyvin, ja arkirytmit ovat kunnossa. Tuusulalaisista 4. ja 5. luokkalaisista 84,2 % koki olevansa erittäin tyytyväinen tai melko tyytyväinen omaan elämäänsä. Tuusulalaisista 8. ja 9. luokkalaisista puolestaan 64,8 % oli erittäin tai melko tyytyväisiä. Luvut lähes vastaavat koko maan tuloksia. Toisaalta oman terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevien oppilaiden osuus on kasvanut erityisesti tyttöjen joukossa. Osalla lapsista ja nuoria hyvinvointia kuormittavat monet erilaiset tekijät, kuten sairastelu, ahdistuneisuus, kiusaaminen tai sosiaalisten tilanteiden pelko. Tuusulalaisista 8. ja 9. luokkalaisista lähes 80 % liikkuu alle liikkuemissuosituksen. Riittävästi liikkuvien nuorten määrä on laskenut vuodesta 2021 (22,3 % < 25,6 %). Nuorempien ikäryhmässä yli puolet, 57,6 %, liikkuu vähemmän kuin suosituksen mukaisen tunnin.

TerveSuomi -tutkimuksen osalta on syytä huomioida, että joka toinen vuosi julkaistavat tulokset ovat hyvinvointialuetasoisia. Tutkimuksen mukaan Keski-Uudenmaan asukkaat kokevat elämänsä suhteellisen turvalliseksi ja onnelliseksi ja elämänlaatunsa hyväksi. Myös positiivisuuden ja osallisuuden pistemäärät ovat varsin korkealla tasolla. Tulokset ovat kuitenkin heikentyneet erityisesti työikäisillä: psyykinen kuormittuneisuus on lisääntynyt, ja lähes joka kolmas työikäinen ei usko jaksavansa työskennellä eläkeikään asti. Yksinäiseksi itsensä kokee noin joka kymmenes; yleisintä yksinäisyyden kokemus on työikäisillä ja korkean koulutuksen omaavilla. Yli puolet aikuisista liikkuu liian vähän, ja noin 70 % syö liian vähän kasviksia, hedelmiä ja marjoja. Lihavien osuus väestöstä on lisääntynyt. Alkoholia liikaa käyttävien osuus on noin 30 %. Alkoholin kulutus on hieman lisääntynyt korkeasti koulutettujen ryhmässä.

Toimivat lakisääteiset palvelut ovat kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tukeva perusta. Kuntalaisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin vaikuttavat hyvin monet tekijät: asuinympäristön

turvallisuus ja viihtyisyys, turvalliset kulkureitit ja elinympäristöt, palvelutarjonta, liikenneyhteydet, saavutettavat vapaa-ajan mahdollisuudet sekä yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemukset. Vaikuttava hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen huomioi kaikki kuntalaiset ja väestöryhmät, mahdollistaa asukkaiden mielekkään ja hyvän elämän, on osallistavaa ja yhteisön jäseneksi kutsuvaa. Hyvinvoivat kuntalaiset tekevät hyvinvoivan ja elinvoimaisen kunnan, vaikuttava ja näkyvä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen tuo kunnalle valovoiman.

Hyvinvointisuunnitelma ja -kertomuskokonaisuus tullaan tulevalle valtuustokaudelle uudistamaan. Hyvinvointisuunnitelman 2026–2029 rinnalle ei laadita erillisiä, eri asukasryhmiä koskevia tavoitekokonaisuuksia, vaan tavoitteet ja toimenpiteet ovat yhdessä asiakirjassa. Vastaavaa kehittämistä tullaan tekemään myös vuosittaisten raporttien ja laajemman hyvinvointikertomuksen kanssa. Tavoitteena on, että hyvinvointia ja terveyttä edistävä toiminta olisi nykyistä näkyvämpi ja vaikuttavampi osa kunnan strategista suunnittelua ja päätöksentekoa.

Keskeisiä yltä tavoitteita tulevassa hyvinvointisuunnitelmassa ovat kaikkien kuntalaisten hyvinvoinnin ylläpitäminen ja tukeminen, hyvinvointierojen kaventaminen sekä hyvinvointialueen palveluiden saatavuus Tuusulan asukkaille. Tarkemmassa tavoitteenasettelussa tulee erityistä huomiota kiinnittää muun muassa terveellisten elintapojen edistämiseen ja liikkumisen lisäämiseen kaikissa väestöryhmissä, lasten, nuorten ja vanhemmuuden tukemiseen, matalan kynnyksen vapaa-ajan mahdollisuuksien parantamiseen sekä ikääntyneen väestön hyvinvointiin ja toimintakyvyn ylläpitämiseen. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden taustalla vaikuttavat myös alueelliset tavoitteet arjen turvallisuuden edistäminen (väkivallan ehkäisy, koettu turvallisuus, tapaturmat), osallisuuden vahvistaminen, liikkumisen lisääminen sekä mielen hyvinvoinnin vahvistaminen (työ- ja toimintakyky).

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden tulee olla tietoon pohjautuvia, riittävän konkreettisesti määriteltyjä ja mitattavia. Suunnitelman pohjatyöhön osallistetaan tuusulalaisia asukkaita ja yhteisöjä esimerkiksi Erätauko-keskusteluissa. Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden saavuttamiseksi olennaista on vahvistaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteita kunnan sisällä. Asukkaiden hyvää elämää voidaan edistää toimivassa yhteistyössä hyvinvointialueen, yhdistysten, yhteisöjen ja kuntalaisten kanssa.

Lähteet

FinLapset-kyselytutkimus esikouluikäisten lasten perheille 2024

[FinLapset-tutkimus](#)

Keusote, Lapsiperheiden palvelutarpeen arviointi, Tuusulan data

Kouluterveyskysely

[Kouluterveyskyselyn tulokset - THL](#)

MoniSuomi2022

[MoniSuomi 2022 -tutkimus Keskeisiä havaintoja päätöksenteon tueksi](#)

Sotkanet

[Etusivu - Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki](#)

TerveSuomi -tutkimus 2022

[TerveSuomi-tutkimustulokset](#)

Tilastokeskus

[Tilastotietokannat | Tilastokeskus](#)

Tuusulan kunta, Asukastutkimus 2024